

УКРАЇНСЬКА МОВА та ЧИТАННЯ

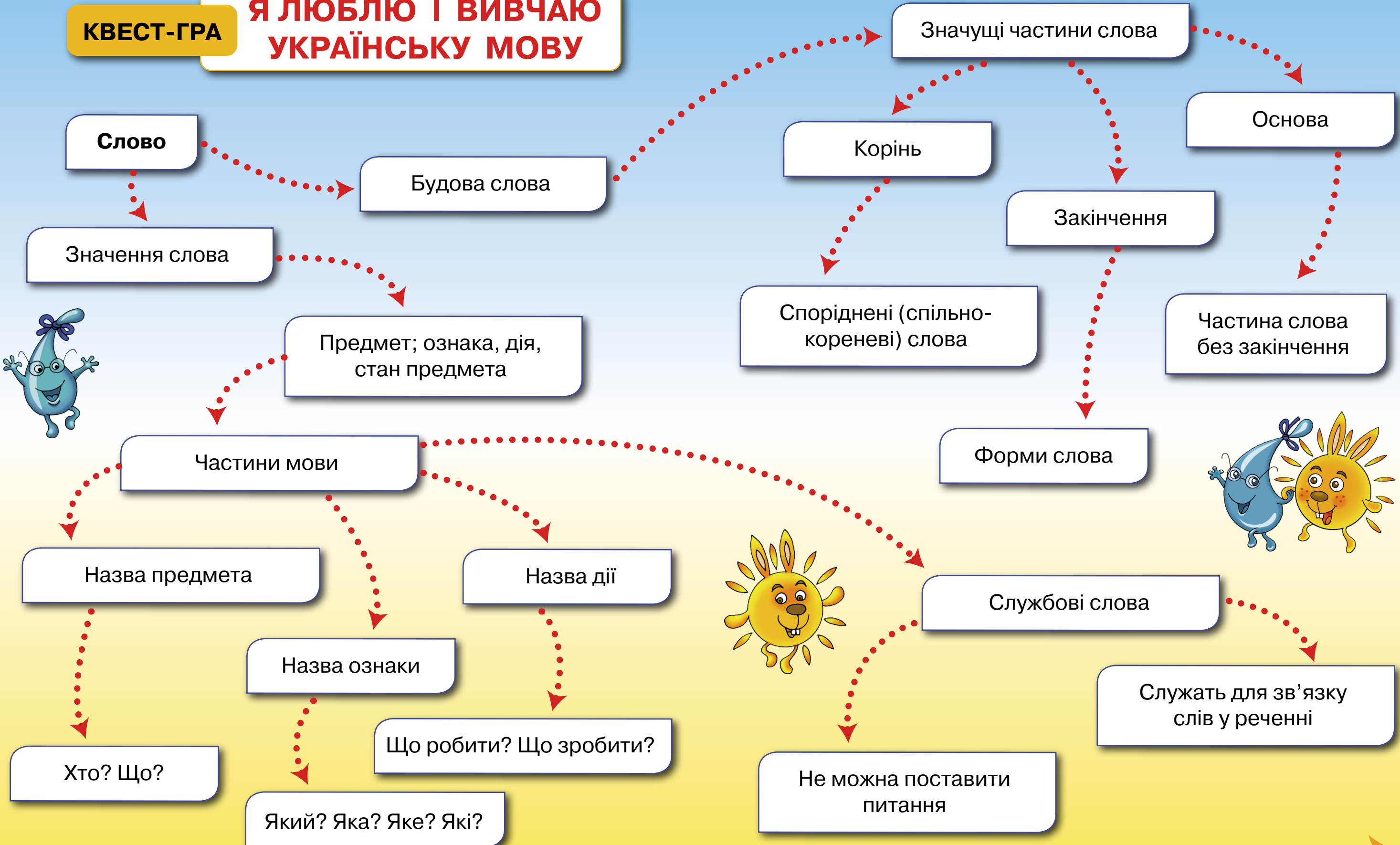

Частина 2

2 клас

КВЕСТ-ГРА

**Я ЛЮБЛЮ І ВИВЧАЮ
УКРАЇНСЬКУ МОВУ**

ДЕРЖАВНИЙ ГІМН УКРАЇНИ

Музика *М. Вербицького*
Слова *П. Чубинського*

Ще не вмерла України і слава, і воля,
Ще нам, браття молодії, усміхнеться доля.
Згинуть наші воріженьки, як роса на сонці.
Запануєм і ми, браття, у своїй сторонці.

Приспів:

Душу й тіло ми положим за нашу свободу,
І покажем, що ми, браття, козацького роду.

**МАЛИЙ
ДЕРЖАВНИЙ
ГЕРБ
УКРАЇНИ**

**ДЕРЖАВНИЙ ПРАПОР
УКРАЇНИ**

Галина Іваниця

УКРАЇНСЬКА МОВА та ЧИТАННЯ

Підручник для 2 класу
закладів загальної середньої освіти
(у 2-х частинах)

Частина 2

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України

Харків
Видавництво «Ранок»
2019

УДК 811.161.2:28.4 (075.2)

I-19

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України
(наказ Міністерства освіти і науки України від 28.03.2019 № 407)

Видано за рахунок державних коштів. Продаж заборонено

Підручник створено відповідно до Типової освітньої програми,
розробленої під керівництвом Р. Б. Шияна

Ілюстрації художниці *О. В. Зеркалій*

Іваниця Г. А.

I-19 Українська мова та читання : підруч. для 2 класу закл. заг. серед. освіти (у 2-х частинах). Ч. 2 / Галина Іваниця. — Харків : Вид-во «Ранок», 2019. — 80 с. : іл.

ISBN 978-617-09-5205-9

УДК 811.161.2:28.4 (075.2)

Інтернет-підтримка

Електронні матеріали до підручника
розміщено на сайті
interactive.ranok.com.ua

ISBN 978-617-09-5199-1

ISBN 978-617-09-5205-9 (Ч. 2)

© Іваниця Г. А., 2019

© Зеркалій О. В., ілюстрації, 2019

© ТОВ Видавництво «Ранок», 2019

Зміст

Щиро вітаємо, друзі! 5

ВАРТІСТЬ І ЦІННІСТЬ 6

Слова, які називають дію предмета (дієслова) 7

▶ О. Кротюк «Різдвяні гостинці»

Близькі та протилежні за значенням слова,
що називають дії 15

▶ І. Андрусяк «Третій сніг»

Споріднені слова 17

▶ Вірші, науково-популярні тексти

ХОЧУ, МОЖУ, ТРЕБА 20

Загальне поняття про частини мови.

Значення слова. Службові слова 21

▶ М. Павленко «Півтора бажання»

Службові слова. Форми слова та споріднені слова 26

▶ С. Дерманський «Про двох бездомних джинів та один нічийний глек»,
З. Мензатюк «Каша»

Форма слова. Будова слова 32

▶ Л. Відута «У царстві Лева»,
Н. Найдич «Василь Тимофійович мандрує»

ІДЕЇ — ВІНАХОДИ — ВІДКРИТТЯ 36

Будова слова. Корінь слова.

Спільнокореневі (споріднені) слова 37

▶ С. Пантюк «Вінчі й Едісон»,
Л. Відута «Загадки»

Будова слова. Основа та закінчення.
Перетворення інформації 41

 Л. Денисенко «Як Шуша познайомився з Гагою»

Будова слова. Значущі частини слова.
Чергування звуків у корені слова 46

 С. Пантюк «Пан Перевертас»,
«Веселий крутисловик»,
Л. Денисенко «Шуша і побиті байдики»

РУХ І ЧАС. 50

Будова слова. Спільнокореневі слова та слова,
близькі за значенням. Форма слова 51

 К. Бабкіна «Равличні вірші»,
Ю. Бедрик «Сумна скоромовка»,
«Був день народження колись...», «Чай»

Будова слова. Значення та роль значущих частин слова . . 56

 Л. Воронина «Слон Гудзик і вогняна квітка»

Порядок визначення значущих частин у слові.
Передавання інформації 61

 М. Савка «Чорний пан»,
«Чотири міхи для бобриси»

УСЕ ПОВ'ЯЗАНЕ З УСІМ. 66

Співвідношення звуків і букв.
Склад як вимовна одиниця. Алфавіт 67

 О. Луцевська «Про кита», «Черепашенята»,
Л. Відута «Сорока й горіх», «Їжаки-кравці»

Одиниці мови: слово, речення, текст 72

 Г. Фалькович «Примостився міст до міста»,
«Загадка про того, хто ходить пішки»,
«Все, що звечора наснилося»

Монологічне й діалогічне мовлення.
Усні та письмові висловлення 77

 Казка, науково-популярний текст

Щиро вітаємо, друзі!

Перед вами друга частина підручника «Українська мова та читання». Його герої Сонцезайчик і Краплинка знову запрошують вас до навчання. Продовжуємо захопливу квест-гру!

ВЕСЕЛКОВІ ЗАВДАННЯ

(система завдань на компетентнісній основі)

- ▶ **Вправа «1, 2, 3, 4, 5!»**
Потрудись! Виконай послідовно творчі завдання.
- ▶ **Розвага «Букви називай, звуки позначай!»**
Вимов слово по буквах, прокоментуй звуки.
- ▶ **Гра «Витівниця стрілочка»**
Твори! Обери напрям і шлях проклади!
- ▶ **Гра «Будьмо уважними!»**
Поспостерігай! Прокоментуй! Виконай!
- ▶ **Гра-дослідження**
Досліди! Від завдання до висновку прийди!
- ▶ **Логічне завдання «Порушена послідовність»**
Поміркуй! Порушену послідовність вибудуй.
- ▶ **Вправа «Словник-помічник»**
Попрацюй зі словником!

УМОВНІ ПОЗНАЧКИ

Слухаю, обмірковую,
запитую, розумію

Читаю, працюю
з текстом

Виконую дослідницьке
завдання

Розказую та пишу

Працюємо творчо
в парі або групі

Прочитаймо
в хрестоматії!*
Поспілкуймося...

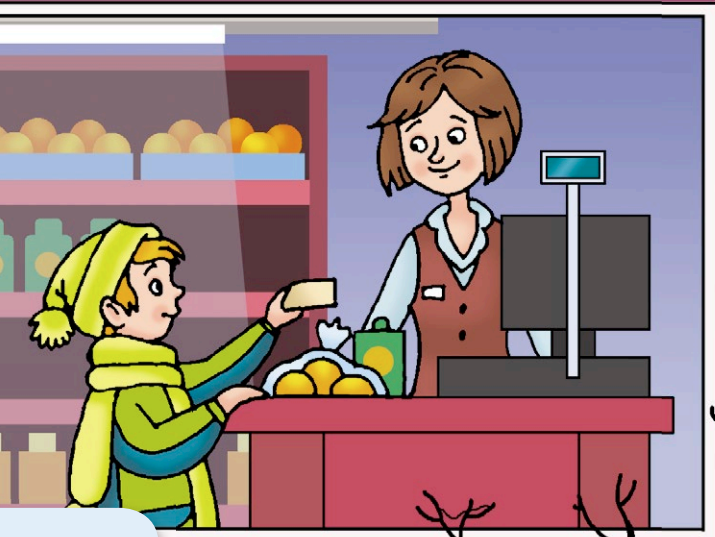
* Хрестоматія сучасної української літератури для читання в 1, 2 класах / укладач Тетяна Стус. — Львів: Видавництво Старого Лева, 2016. — 160 с.

Вартість і цінність

КРАМНИЦЯ

Слова, які називають дію предмета (дієслова)

У значеннях слів відображаються певні явища дійсності — предмети, якості, відношення, дії.

..... Гра «Будьмо уважними!»

- Вивчи вірш напам'ять.

Варвара Гринько

РІДНА МОВА

Сію дитині в серденько ласку.
Сійся-родися, ніжне «будь ласка»,
Вдячне «спасибі», «вибач» тремтливе, —
Слово у серці — як зернятко в ниві.
«Доброго ранку!», «Світлої днини!» —
Щедро даруй ти людям, дитино!
Мова барвиста, мова багата,
Рідна і тепла, як батьківська хата.

П Р И В І Т

Д Я К У Ю

Д А Р У Й Т Е

- З пам'яті запиши ввічливі слова. Зроби взаємоперевірку написаного тексту з однокласником/однокласницею.
- Створи рекламну листівку про вживання ввічливих слів.
- Доведи, що в українській мові є різні слова. Наведи приклади слів до кожної групи.

Назви предметів
Хто? Що?

Назви ознак
*Який? Яка?
Яке? Які?*

Назви дій
*Що роблю?
Що зроблю?*

Привітайте Сердечко — експерта з теми дослідження. Обговоріть з ним тему «Вартість і цінність» за малюнком (с. 6 підручника).

Розшифруй прислів'я та приказки.

Гостре словечко коле сердечко!

Слова щирого вітання дорожчі за частування.

В українській мові є слова, значення яких відображає таке явище дійсності, як дія предмета.

..... Вправа «Словник-помічник!»

- З'ясуй значення слів **чемний**, **увічливий**, **гречний**.
- Передбач за назвою, про що йтиметься в оповіданні. Передбачення запиши.
- Прочитай текст напівголосно. Допиши, чи підтвердились передбачення.

Алла Потапова

«ЧЕМНИЙ» МИКОЛКА

Миколка примчав до школи.

— Не спізнився! Саме перед дзвоником! — кинув він черговій.

Та чергова, дівчисько з пов'язкою, біля дверей перейняла його. Ще й зауважила суворим голосом:

— Поглянь-но, якого бруду наніс. Чом ноги не витер? Глянув Миколка — справді, сліди на підлозі. Надворі сніг з дощем. Онде які чорні сліди...

Притулив Миколка руку до грудей. І так уже ввічливо мовив:

— Візьми, будь ласка, ганчірку та витри підлогу. Ти своє чергування мусиш нести відмінно, чи не так? А мені треба до класу поспішати. Я ж бо спізняюся!

Обурена чергова тільки зойкнула, та Миколка вже біг сходами. Кваплячись, він так штурхонув якогось малюка, що той аж упав.

— Ти чого штурхаєшся? — зарепетував малий, розмазуючи сльози.

— Пробач, будь ласка! — стенув плечима Миколка й махнув іще на три сходинок вгору. І знову штовхнув, уже іншого учня.

— Тобі що — місця мало? — спитав хлоп'як, потираючи забите об ґратки поручнів коліно.

— А ти не плутайся під ногами, коли бачиш, що я йду! — кинув Миколка. І додав, навіть трохи вклонившись:

— Пробач!

До класу він забіг найперший. Смикнув за кіски Оксанку, яка саме відчиняла двері. Проте не забув сказати лагідним голосом:

— Спасибі, що пропустила. Бо мені ще треба вірш повторити.

Але Оксанка відказала сердито:

— Який ти невихований, Миколко!

— Дурниці! — відповів той. — Хіба я не кажу «дякую», «будь ласка», «пробач»? А ти — «невихований, невихований». Ти, Оксанко, щось наплутала.

Та вперта Оксанка чомусь стояла на своєму:

— Невихований!

..... **Вправа «1, 2, 3, 4, 5!»**

1. Прочитай оповідання «Чемний» Миколка» вголос. За допомогою інтонації передавай почуття, виражені в різних реченнях (обурення, насмішка, жаль, сум).
2. Пригадай, які розділові знаки використовують на письмі в оформленні діалогу.
3. Випиши питальні та окличні речення в тій послідовності, у якій вони зустрічаються в тексті.
4. Як цей діалог характеризує персонажів? Чи вперта Оксанка? Що не так із Миколчиною чемністю?
5. Доведи, що підкреслені слова називають дію предмета (постав до кожного запитання).

Зразок: Миколка (*що зробив?*) примчав.

До слів, які називають дію предмета, можна поставити різні питання:

**Що робити? Що зробити? Що робить? Що роблять?
Що робив? Що зробив? Що зробить? Що зроблять?**

Пригадай і виразно прочитай вірш Оксани Кротюк «Різдвяні гостинці» (с. 11). Дотримуйся пауз. Спробуй запам'ятати, хто які отримав гостинці.

•• **Логічне завдання «Порушена послідовність»** •••••

- Запиши назви тварин у тій послідовності, у якій вони зустрічаються у вірші.
- Хто зайвий на малюнку? Опиши цю тварину.

Гра-дослідження

Коли слово, що називає дію, змінює форму?

Поєднайте слово **радїти** з наведеними словами.

Бїлка, заєць, лось, лиска, синички, вовк, ягня.

Змїнїть слово **радїти** за питаннями. Скористайтеся зразком.

Дїя
предмета

вїдбулася
в минулому

вїдбувається
тепер

вїдбудеться
в майбутньому

одного
(однина)

Що робив?
Що робила?
Що робило?

Що робить?

Що робитиме?

багатьох
(множина)

Що робили?

Що роблять?

Що робитимуть?

Слово, що називає дію, може змінювати форму залежно від часу дії та кількості предметів.

Слова, що називають дії, у сполученнях зі словами **я, ми, ти, ви, він, вона, воно, вони** змінюють форму.

Послухайте вірш Олександра Олеся «Ялинка».

•• **Логічне завдання «Порушена послідовність»** •••••

- Чи відповідає послідовність смайликів емоціям, які переживали персонажі вірша? Занотуй правильну послідовність.

- Поеднай слова із двох колонок. Запиши сполучення слів. Постав у словах наголос.

я,
ти,
ви,
він

взувся, одягнувся, запрягся, поїхав, не буду, зігнувсь, скинув, кричить, подав

посади, рубай, не проси, пусти, не держи, прости

порубаєте

•••••••••• **Вправа «1, 2, 3, 4, 5!»** ••••••••••

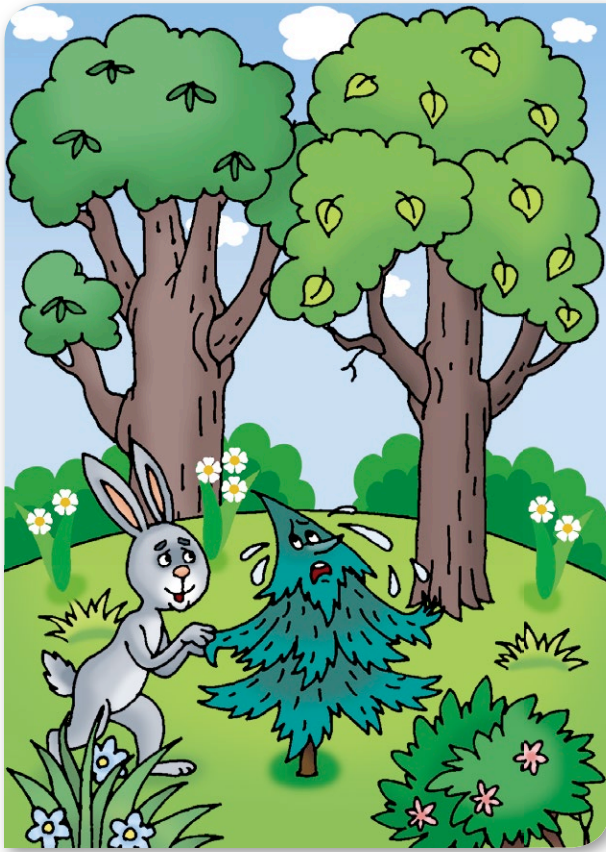
1. Поміркуй над назвою оповідання. Які персонажі можуть у ньому діяти?
2. Прочитай оповідання із зупинками, міркуваннями та передбаченнями.

Данііл Корсун

ЛІСОВА КРАСУНЯ

Жила собі в лісі ялинка. Серед високих сосон і ялин, серед рясних берізок та вільх ялинка здавалася собі дуже непривабливою. І коли легенький вітерець **заводив** жваву розмову в лісі, то всі деревця починали шелестіти-**гомоніти** між собою. Тільки ялинка мовчки сумувала. У неї був

тоненький і тихий голосок. Її ніхто не чув, на неї ніхто не звертав уваги.

Одного разу ялинці стало так сумно, що вона не витримала і заплакала.

Перша зупинка. Міркування: що найцінніше у хвилини відчаю? Передбачення: як розгортатимуться події?

Сльози одна за одною стікали з її голочок і капали на невеличкий горбочок під ялинкою, який раптом ворухнувся.

— Зайчик? — здивувалася ялинка. — Звідки ти тут?

— Спав, поки якесь дівчисько сліз **не розпустило**, — **пробубонів** зайчик спросоння. — І чому ми плачемо?

— Я маленька, низенька, зовсім не схожа на інших. Мене ніхто не чує, навіть коли щосили крикну. Мені сумноооо! — ще дужче **розридалася** ялинка.

Друга зупинка. Міркування: чи варто висловити співчуття в такій ситуації? Передбачення: як учинить зайчик?

— Так! Спокійно! — сказав зайчик, знаючи, здавалося, що робити. — Ти хоч би одну зиму перезимувала? Ти хоч би один раз бачила, як зимою сумують берези та вільхи?

Ялинка невпевнено запитала:

— А щ... що таке зима?

— Так, зрозуміло! Будемо виправляти! — зайчик діловито став на задні лапи. — Чекай, я скоро повернуся. Тільки не смій плакати!

Ялинка не встигла оговтатися, як зайчик повернувся з рудою подружкою. Звали її білочка.

Третя зупинка. Міркування: найбільша цінність — вірні друзі! Чи не так? Передбачення: про що розповідатимуть друзі ялинці?

Невдовзі друзі **розповідали** ялиночці про пори року. Вони розповіли про те, що з листяних дерев восени обсипається листя. А хвойні, навпаки, розпушують свої голки і стають справжньою окрасою лісу. До хвойних належала і ялинка.

Непомітно минули літо й осінь. Дерева скидали листя, а ялинка потихеньку підросла. Рясних голочок ставало все більше. Друзі щодня **навідувалися** до ялинки, розповідаючи їй різні історії. Але тепер і вона могла розповісти про те, що дізнавалася від інших мешканців лісу. Їй зовсім не було сумно.

Настала зима. Сніг укрит теплою ковдрою дерева й землю.

Четверта зупинка. Міркування: у народі кажуть, що з добрим другом веселіше в радості, легше в біді. Чи правда це? Передбачення: як розгортатимуться події?

Ялинка розпушила свої віти. Під ними вона часто **укривала** від холодного вітру друзів. А інколи ялинка **гралася**, обсипаючи зайчика та білочку свіжим сніжком.

А якою ялинка модницею стала — не передати! То виблисне зеленою сукнею аж до землі, то **одягне** білосніжну шубку,

перетворившись на лагідного полярного ведмедика, то вбереться в кришталеві прикраси, наче царівна.

Одного разу лісом прогулювався хлопчик з татом. Побачивши засніжену ялиноньку, що **переливалася** в сонячний морозний день безліччю діамантів, хлопчик вигукнув:

— Тату! Красуня! Лісова красуня!

— Красуня! — погодився тато.

З цього часу в лісі всі знали, що лісова красуня — це ялинка. Ялинка дуже раділа з цього, але ще більше вона раділа, що в неї є такі чудові друзі.

3. Утвори і запиши речення з виділеними словами.
4. Знайди спільне і відмінне у творах про ялинку Олександра Олеся і Даніїла Корсуня.
5. Заповни таблицю.

Олександр Олесь «Ялинка»		Даніїл Корсун «Лісова красуня»	
Відмінне	Спільне	Відмінне	

Поміркуйте над рядками Тараса Шевченка.

Раз добром нагріте серце
Вік не прохолоне.

Близькі та протилежні за значенням слова, що називають дії

Деякі слова, що називають дії, мають однакове або близьке значення, хоча звучать по-різному. Вони є синонімами.

..... Гра «Будьмо уважними!»

- Пригадай і перечитай уривок із казки Івана Андрусяка «Третій сніг» (с. 37—39).
- Роздивись малюнок. Чи впізнаєш ти персонажів казки?

- Відшукай у тексті сполучення слів:
прийде перший мороз; **заходився** голосно хропіти;
боятися того, чого не **бачать**; **не вгавала** людська дитина;
ходімо звідси від гріха подалі.
- Запиши сполучення слів, замінивши виділені слова на близькі за значенням. Підказка: скористайся словником!

Слова, що називають дії, в українській мові можуть уживатися в прямому та переносному значеннях.

Послухайте вірш Вадима Скомаровського «Навкруги казкові шати». Які слова автор ужив у переносному значенні?

•• Розвага «Букви називай, звуки позначай!» •••••

- Запиши всі слова з вірша Вадима Скомаровського, у яких є звук [й]. Швидко, послідовно назви букви і звуки в них.

Деякі слова, що називають дії, мають протилежні значення. Значення одного слова заперечує значення іншого.

..... **Гра «Витівниця стрілочка»**

- Обери напрям і читай у різному темпі: повільно, швидко.

сміятися		плакати
іти		стояти
говорити		мовчати
в'янути		цвісти

будувати		руйнувати
піднімати		опускати
заходити		виходити
з'єднувати		роз'єднувати

..... **Вправа «1, 2, 3, 4, 5!»**

1. Переглянь мультфільм «Дерев'яні чоловічки» або прочитай казку Анатолія Дімарова «Для чого людині серце».
2. Коротко перекажи зміст.
3. Прочитай уривок із казки. Випиши підкреслені слова, добери до них протилежні за значенням.

Ліс стояв закутий морозом, припорошений снігом. А під високим дубом сидів нерухомо хлопчик.

Підбіг до нього дерев'яний Чоловічок. Жаль стискав йому серце, пронизував тисячами голок. Оглянувся він безпорадно: лише холодний сніг навкруги, крижане сонце вгорі та байдужі його родичі довкола. «Він зараз замерзне!» — подумав у розпачі Чоловічок. І таким пекучим жалем пройнялось його серце, що воно раптом спалахнуло — загорілося яскравим вогнем...

Довго горів Чоловічок, зігріваючи хлопчика. Він рятував його від неминучої смерті ціною власного життя.

4. Спиши текст. Добери до нього заголовок.
5. Вислов своє ставлення до вчинку дерев'яного чоловічка.

Споріднені слова

Слова, що є назвами предметів, ознак, дій, бувають спорідненими, утворюються одне від одного.

Гра-дослідження

Як утворюються споріднені слова?

Запишіть словосполучення або речення з кожним словом.

Назви предметів

свято
вода
водій

Назви ознак

святковий
водяний
водійське

Назви дій

святкувати
наводнити
водити

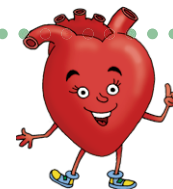
Зверніть увагу на споріднені слова до слів **вода** та **водій**.
Що в них спільне і відмінне?

Споріднені слова мають спільну частину — корінь. Ця частина однакова і за звучанням, і за значенням.

Гра «Будьмо уважними»

- Прочитай текст і відзнач подумки: «знав/знала», «не знав/не знала», «цікаво».

СЕРЦЕ — ІНСТРУМЕНТ ЖИТТЯ

Серце людини — інструмент, який працює без зупинки протягом усього життя. Це орган завбільшки з кулак. Він складається з м'язів і живить енергією людське тіло.

За п'ять хвилин серце прокачує п'ять літрів крові. Серце забезпечує кров'ю всі органи.

- Доведи, що підкреслені слова є назвами дій. Добери до них споріднені слова.
- За допомогою питань установи зв'язок слів у виділеному реченні.
- Заповни таблицю «Що для серця добре, а що — погано».

Добре

Погано

В українській мові є слова, які однаково звучать, але мають різне значення.

..... **Вправа «Словник-помічник»**

- З'ясуйте значення виділених слів.
- Поясніть розділові знаки в кінці кожного речення. Вивчіть вірш напам'ять.

Василь Плахотников

ПІД ПАРКАНОМ

Під парканом бачать діти
Цуценятко ледь живе.
Що робити з ним? Де діти?
Каже Гриць: «Хай в нас живе.
Я зроблю для нього буду
Й доглядати його буду».

- Запишіть вірш із пам'яті. Зробіть взаємоперевірку написаного тексту.

..... **Вправа «1, 2, 3, 4, 5!»**

1. Випиши підкреслені слова, у дужках до кожного постав питання. Доведи, що це однозвучні слова.
2. Добери і запиши до них споріднені слова.
3. До слів **мати**, **шию**, **поле** добери однозвучні слова. Які з них називають дії, а які — предмети?
4. Склади і запиши речення за зразком.
Зразок: Я шию хустинку на шию.
5. Прочитай, спиши один з абзаців. З'ясуй значення виділеного слова.

✓ 29 вересня — Всесвітній день серця. Заснований з метою привернути увагу людей до проблем серця.

✓ Український лікар Микола Амосов — один з найвідоміших у світі **кардіохірургів**. Завдяки йому було врятовано тисячі людських життів.

Слова, що називають дії, використовуються в українській мові для відображення явищ дійсності.

Гра «Будьмо уважними»

- Прочитай текст і відзнач подумки: «знав/знала», «не знав/не знала», «цікаво».

КАЛИНА — В СЕРЦІ УКРАЇНЦІВ

З давніх часів червона калина увійшла в життя українців. Вона є символом любові, щастя, краси. Це й оберіг, і цінні ліки.

Різні частини цієї рослини є цілющими і неповторними. Це кора, ягоди, квіти, гілки, кісточки. Кісточка, вийнята з ягоди калини, нагадує маленьке серце і порятує при серцевих захворюваннях. Розкішні білі суцвіття влітку та червоні кетяги ягід узимку — краса і користь...

Тож бережіть калину, милуйтеся її цвітом і плодами. І пам'ятайте, що у злих людей калина не росте. Тільки в добродіїв!

- Випиши з тексту слова, які вказують на дію предмета. У дужках постав до них запитання.
- Спиши і продовж другий абзац тексту.
- Проведи дослідження і доповни зміст прочитаного легендами, віршами, піснями про калину.

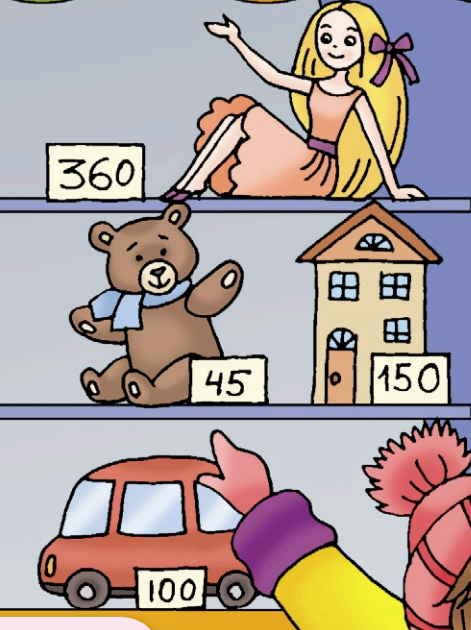
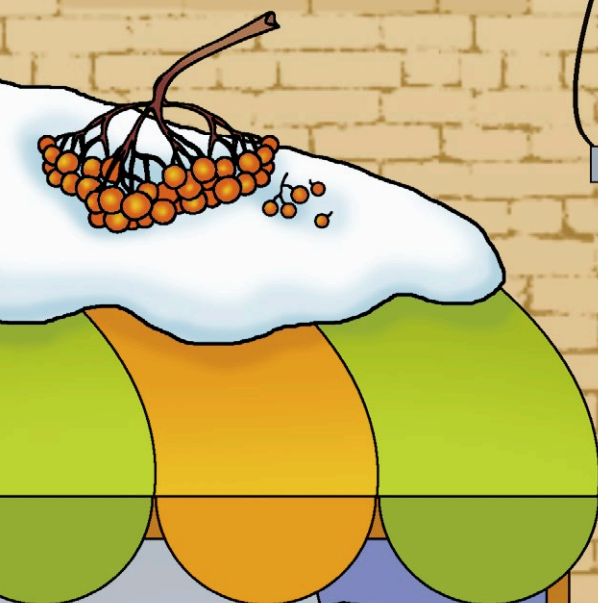
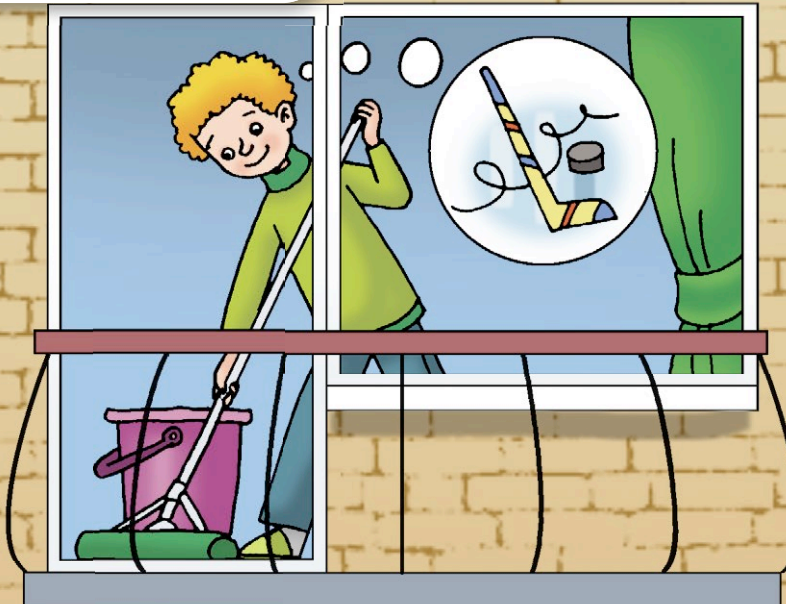
Логічне завдання «Порушена послідовність»

- Послідовно запиши назви пір року, починаючи з весни. У дужках постав номер світлин, що відповідає кожній порі року.

Хочу, можу, треба

Загальне поняття про частини мови. Значення слова. Службові слова

Слово озвучуємо і пишемо, кожне слово має значення. Є слова, які виражають своє значення лише в поєднанні з повнозначними словами.

..... **Вправа «1, 2, 3, 4, 5!»**

1. З'єднай дві частини прислів'я.
2. Поясни значення прислів'я.
3. Запиши за зразком.

Зразок: Де руки й охота, там скоро робота. (Коли людина вміє й хоче щось робити, то в неї це вийде добре.)

1. Треба нахилитися,

хто хоче все знати.

2. Хотів зробити спішно,

щоб з криниці води
напитися.

3. Гарно того вчити,

там скоро робота.

4. Без охоти

а зробив смішно.

5. Де руки й охота,

нема роботи.

4. Полічи, скільки слів у першому та другому прислів'ях. Назви кожне слово окремо й постав до нього питання.
5. Досліди, до яких слів не можна поставити питання. А чи можна без них обійтись у реченні?

Привітайте триголового Дракончика. Це експерт із теми дослідження «Хочу, можу, треба». Обговоріть з ним тему за малюнком (с. 20 підручника).

Прислів'я та приказки — короткі влучні вислови, які образно передають життєвий досвід, збагачують мову.

..... Вправа «Словник-помічник»

- З'ясуй значення слів **прислів'я**, **приказка**.
- Прочитай текст. Знайди прислів'я та приказку. Випиши їх.
- Поміркуй, чому деякі слова підкреслені.

ДРАКОНЧИК ХОЧУ-МОЖУ-ТРЕБА

Знайомтесь! Це дракончик на ім'я Хочу-Можу-Треба. Чому таке ім'я? Бо він триголовий! І кожна голова заслуговує на повагу! При нагоді розповім тобі, що буває, коли одна голова бере гору над іншими.

Хочу-Можу-Треба — фантастичний персонаж, що живе в уяві кожного з нас. Такий він у моїй уяві. А твій може бути іншим. За бажання можеш його намалювати!

Дракончик Хочу-Можу-Треба схожий на своїх міфічних чи казкових предків. Він мудрий і добрий, а найголовніше — стоїть на сторожі бажань людини.

Бажання — це такий стан, коли людина чогось хоче. До речі, а ти маєш бажання?

Хочу-Можу-Треба дружній до всіх, у кого є мрія й бажання її здійснити. Це дуже радісне відчуття. Воно дає людині величезну силу для втілення мрії в життя.

У народі кажуть: «Хто не бажає, той і не має». А Хочу-Можу-Треба додає: «Тільки хто людям добра бажає, той і собі має!»

Намалюй персонажа «Хочу-Можу-Треба» таким, як ти його уявляєш. Запиши три своїх найзаповітніших бажання. Поміркуй, як їх можна здійснити.

•• Розвага «Букви називай, звуки позначай!» •••••

- Швидко, послідовно назвіть звуки і букви в імені Дракончика.

В українській мові є слова, що служать для зв'язку інших слів у реченні. До них не можна окремо поставити питання.

Гра-дослідження

**Чи потрібні в реченні слова,
до яких не можна поставити питання?**

1. Випишіть із тексту «Дракончик Хочу-Можу-Треба» всі підкреслені слова. Спробуйте до них поставити питання.
2. Прочитайте текст без підкреслених слів.
3. Зробіть висновок, чи можна обійтись без цих слів у реченні.

Слова, до яких не можна поставити питання, служать для зв'язку, поєднання інших слів у реченні.

Вправа «1, 2, 3, 4, 5!»

1. Передбач за назвою зміст казки Марини Павленко «Півтора бажання». Послухай уривок аудіоказки.
2. Прочитай у хрестоматії лише ту частину казки, яка прозвучала.

Марина Павленко «Півтора бажання»
(с. 115—117)

3. Досліди, скільки разів у цьому уривку вживаються службові слова **і, до, та, на, не, з**. Побудуй діаграму.

4. Поміркуй, які слова потрібно додати в кожну групу, щоб утворилися речення. Запиши ці слова.

кузня коваль кувати метал виріб
пекарня пекар пекти хліб борошно
ательє кравець шити одяг тканина

5. Зміни форму слів і утвори речення.

Гра «Будьмо уважними»

- Прочитайте текст і відзначте подумки: «знав/знала», «не знав/не знала», «цікаво».

МЕТАЛЕВЕ СЕРЦЕ УКРАЇНИ

Щороку в місті Рівне проходить Міжнародний **ковальський** фестиваль «Металеве серце України». У межах дійства презентують найкращі зразки **ковальського** ремесла.

Участь у фестивалі беруть **ковалі** з усієї України та гості з Нідерландів, Польщі, Чехії, Канади.

Переможця фестивалю обирають самі майстри залізної справи та відвідувачі. У 2016 році перемогу здобули ковалі з Вінниці Руслан Бойчук та Олексій Маліновський зі скульптурою «Рак-світильник». У 2017 році знову переміг Руслан Бойчук із роботою «Автоматон». А 2018 року було відзначено скульптуру «Джагернаут» того самого автора.

У наш час **ковальство** — і робота, і цікаве захоплення.

- Поміркуйте, за якою ознакою виділили слова.
- Випишіть спочатку споріднені слова, а потім — форми одного слова.
- Поясніть правопис власних назв у тексті.

•• Логічне завдання «Порушена послідовність»

- Запиши назви скульптур у тій послідовності, у якій їх було створено. У дужках напиши імена авторів.

«Джагернаут»

«Рак-світильник»

«Автоматон»

- Підготуй повідомлення про професію своєї мрії.

Службові слова виражають своє значення лише разом із повнозначними словами в побудові словосполучень і речень.

..... Вправа «Словник-помічник!»

- З'ясуй значення підкреслених слів. Спиши їх. Постав у них наголос.
- Прочитай текст, правильно інтонуючи речення.

ЧОМУ ХОЧУ-МОЖУ-ТРЕБА?

То чому ж Хочу-Можу-Треба має саме таке ім'я?

Триголовий Дракончик не одразу зрозумів, що кожна його голова заслуговує на повагу. Тож йому довелося пережити певні неприємності.

Коли гору брала голова Хочу, він поводився як вередій, вередун чи вереда, капризун чи капризуля. Про таких у народі кажуть: «Сам не знає, чого забажає». Вони вимагають, щоб інші виконували їхні бажання.

Так поводитись негарно! Сподіваюсь, серед вас таких нема?! Здійснювати свої мрії потрібно самим. Адже не завжди поруч будуть ті, хто швидко виконає будь-яке «хочу».

- Доведи, що маленькі службові слова виконують велику роль зв'язківців.

..... Гра «Будьмо уважними»

- Пригадай казки, у яких бажання виконують казкові персонажі.

- Запиши назви чарівних предметів та головних персонажів казок.
- Прочитай! Марина Павленко «Півтора бажання» (с. 117—119)

- Спиши прислів'я. Доведи, що воно є однією з характеристик Секлети — головної героїні оповідання «Півтора бажання».

Хто більше має, той більше бажає.

Службові слова. Форми слова та споріднені слова

Слово може вживатись у тексті в різних формах. Тоді в ньому змінюється лише закінчення.

..... Гра «Витівниця стрілочка»

- Обери напрям і читай у різному темпі: повільно, швидко.

хата	➤	хати
хату	➤	у хаті
ведмежата	➤	ведмежат
ведмежатами	➤	ведмежатам

вередун	➤	вередуна
вередуну	➤	вередуном
мама	➤	мами
мамі	➤	мамою

..... Вправа «1, 2, 3, 4, 5!»

- Прочитай виразно вірш. Вивчи його напам'ять.

Платон Воронько

В ЛІСІ Є ЗЕЛЕНА ХАТА

В лісі є зелена хата,
Там поснули ведмежата,
А найменший — вереда —
Сивій мамі набрида.
Каже: «Я не хочу спати,
Утечу вночі із хати,

Коли меду не даси,
Риби, сала, ковбаси!»
«Люлі-люлі, треба спати, —
Над синком шепоче мати, —
Як заснеш — тобі усе
Сон в корзині принесе».

- Випиши слова, які є назвами предметів, змінюючи їхню форму так, щоб вони відповідали на питання *хто? що?*
- Постав запитання до підкреслених слів. Що вони означають?
- Випиши слова, які є назвами ознак, добери до них споріднені слова.
- Поміркуй, чому ведмежаті треба виконати прохання мамі.

Службові слова **і, але, бо, як, що, щоб** поєднують між собою інші слова й частини речення.

..... **Вправа «Словник-помічник»**

- З'ясуйте значення слів **джин, диваки, глек, догори дригом**.
- Прочитайте казку та обговоріть її зміст.

Сашко Дерманський «Про двох бездомних джинів та один нічийний глек» (с. 125—127)

- Доведіть прикладами з тексту, що казку написав сучасний автор.

..... **Вправа «1, 2, 3, 4, 5!»**

1. Прочитай перший абзац тексту. Чи погоджуєшся ти з Хочу-Можу-Треба?

ПОТРІБНО РОБИТИ ЯК ТРЕБА!

Хочу-Можу-Треба добре знає: коли про щось мрієш, треба діяти!

Щоб здійснити якесь бажання, **потрібно** все робити як **треба**. Дракончик радить замінити слово «треба» на «я хочу». Успіх гарантовано! Спробуйте:

Треба робити добро! — Я хочу робити добро!

Слова **треба** і **потрібно** — це синоніми, вони близькі за значенням. Їх уживають, коли хочуть сказати про необхідність чого-небудь або про те, що слід зробити.

Важко робити щось без бажання, тільки тому, що треба. Не дарма в народі кажуть: «**Без охоти нема роботи**».

2. Спиши підкреслений абзац. З'ясуй за допомогою словника значення слів **треба** і **потрібно**.
3. Обведи слова, які слугують для зв'язку слів у реченні. Доведи їхню роль.
4. Випиши з тексту прислів'я. Підтвердь прикладами.
5. Пригадай правило й поділи слова для переносу.
Гудзик, дзьоби, піджак, ґедзем, джинси, дзюркіт.

..... Гра «Будьмо уважними»

- Поміркуй над назвою оповідання. Ким можуть бути його персонажі?
- Прочитай оповідання із зупинками, міркуваннями та передбаченнями.

СМІТНИК

Зіна вже в другому класі навчається. Мама хоче, щоб вона була їй за помічницю. Тож попросила Зіну щодня замітати хату, а сміття виносити на смітник.

Стала Зіна щодня хату замітати. Та не хотілося їй виносити. Бо смітник далеко — аж за городом.

Перша зупинка. Міркування: чи під силу було дівчинці виконати бажання мами? Передбачення: як учинить дівчинка?

Замете Зіна хату, а сміття — під шафу.

Одного разу мама з татом перенесли шафу на інше місце. А під нею ціла купа сміття. Похнюпила Зіна голову, почервоніла.

Друга зупинка. Міркування: чи варто поспівчувати дівчинці? Передбачення: що буде далі?

Приніс тато знадвору низенький парканчик і поставив його біля сміття.

— Треба смітник обгородити, — сказав він. — Тепер смітник буде в нас не за городом, а в хаті.

Третя зупинка. Міркування: чи потрібно робити як треба? Передбачення: як учинить дівчинка?

Знітилася Зіна й просить:

— Ой, тату, я не хочу, щоб у хаті був смітник.

Тепер Зіна виносить сміття аж за город.

(За В. Сухомлинським)

- Доведи, що прислів'я «Без охоти нема роботи» може стати кінцівкою оповідання.
- За допомогою емотиконів передай послідовність емоцій дівчинки.

Службові слова **на, над, до, під, у, в, з, із, за, перед, біля, через** служать для зв'язку слів у реченні.

..... **Вправа «1, 2, 3, 4, 5!»**

1. Розгляньте в хрестоматії ілюстрації до казки. Передбачте за ними, про що в ній може йти мова.

Зірка Мензатюк «Каша» (с. 41—43)

2. Спишіть зачин казки. Дослідіть та поясніть, чому в тексті необхідно використовувати службові слова.

3. Прочитайте казку із зупинками, міркуваннями та передбаченнями після таких слів:

перша зупинка — «ноги мов приросли до землі»; *друга* — «мало каші з'їв»; *третья* — «маслом каші не зіпсуєш»; *четверта* — «всипати березової каші».

Запишіть приказки та розтлумачте їхнє значення.

4. Послухайте згадану в тексті казку «Іван-Побиван». Поміркуйте, що спільне й відмінне у двох казках.

5. Пригадайте й запишіть назви українських народних казок, у яких персонажем є змії. Порівняйте головних героїв цих казок.

.. **Розвага «Букви називай, звуки позначай!»**

- Швидко, послідовно назви букви і звуки у словах **Іван, Івась, Олеся, Олесь**.

Службові слова у словосполученнях і реченнях поєднуються з певними формами повнозначних слів.

..... Гра «Витівниця стрілочка»

- Обери напрям і читай у різному темпі: повільно, швидко.

Олеся від Олесі
із Олесю через Олесю
золото до золота
під золотом у золоті

Івась біля Івася
Івасеві перед Івасем
каша в кашу
на каші над кашею

.. Логічне завдання «Порушена послідовність»

- Із допомогою дорослих знайди і послухай казку «Квітка-семибарвиця».

- Відтвори правильну послідовність подій, перекажи казку.

..... Вправа «Словник-помічник»

- З'ясуй значення слів **кмин**, **мак**, **бублик**, **цукор**.
- Склади і запиши речення за зразком. Використай слова з довідки.

Зразок: Женья купила два бублики з кмином для тата.

Довідка: з маком, для мами, з цукром, для себе, для маленького братика.

- Запиши кольори пелюсток квітки-семибарвиці в тій послідовності, у якій розміщені кольори веселки.

Розшифруй вислів.

Твої бажання — твої можливості.

Форми слова — це одне й те саме слово, а не споріднені слова.

..... Гра «Будьмо уважними»

- Уважно розгляньте афішу вистави. Прочитайте анотацію.

КВІТКА БАЖАННЯ

Дуже давно у звичайному казковому лісі виросла **Квітка**, яка виконувала бажання. Кожен лісовий мешканець міг попросити у **Квітки** що-небудь. І ось одного разу сталася біда. **Квітку** бажань викрала зла чаклунка. Вона хотіла за допомогою **Квітки** зачарувати всіх у лісі, щоб вони корилися тільки їй. Але в ліс потрапляє хоробра дівчинка Марія-Роза. З допомогою друзів і лісової Феї вона перемагає чаклунку і повертає **Квітку** мешканцям казкового лісу, щоб вони могли з **Квіткою** творити добро.

- Дайте відповіді на запитання.

Як називається вистава? Для кого вона?

За мотивами якої казки буде постановка?

Про що ця вистава? Де вона відбудеться?

Хто режисер-постановник, художник-постановник, композитор вистави?

- З анотації випишіть слово **квітка** в різних формах.
- Доведіть, що це одне й те саме слово, у якому змінилося закінчення.

Анотація — короткий виклад змісту книги, статті, вистави тощо.

Форма слова. Будова слова

Слова, утворені одне від одного або від спільного для них слова, називаються спорідненими словами.

Гра-дослідження

Що об'єднує споріднені слова?

Запишіть слова зі спільною за звучанням частиною **літ** у дві колонки, зважаючи на їхні значення.

Літати, **літній**, **політ**, **літо**, **влітку**, **перелітні**, **літечко**, **літак**.

Пора року

Рух у повітрі

Споріднені слова повинні мати спільну (однакову) частину за звучанням і за значенням.

Гра «Будьмо уважними»

- Прочитай текст і відзнач подумки: «знав/знала», «не знав/не знала», «цікаво».

ДРАКОНИ ІСНУЮТЬ НЕ ЛИШЕ В КАЗКАХ

В Азії живуть тварини, яких називають летючими драконами. Їх можна зустріти на Малайських островах, на острові Ява, в Індії.

Це деревні ящірки, у яких з боків вросли широкі складки зі шкіри. Під час польоту складки розправляються у вигляді крил. Крила потрібні «драконам» для полювання — наприклад, на метеликів. Літає дракон тільки вниз, він може спритно приземлятися на гілки.

- Визнач, який це текст за метою висловлення.
- Доведи, що виділені слова споріднені.
- Випиши підкреслені слова і добери до них споріднені.

Споріднені слова не треба плутати зі словами, які звучать однаково, але мають різне значення.

..... **Вправа «Словник-помічник»**

- З'ясуйте значення виділених слів.

Григорій Бойко

Я візьму маленький **прут**,
 Пожену гусят на **Прут**.
 Хоч купатиму не в **милі** —
 Стануть чисті всі та **милі**.

* * *

Гей, **стрільці**, хапайте **луки**,
 Та й біжіть бігом на **луки**!
 Комарня там вельми **сита** —
Настріляйте зо три **сита**!

- Доведіть, що ці слова не споріднені.
- Виділіть спільну частину в підкреслених словах. Доведіть, що вони споріднені.

..... **Вправа «1, 2, 3, 4, 5!»**

1. Розглянь у хрестоматії ілюстрації до вірша. Передбач за ними зміст вірша.

Любов Відута «У царстві Лева» (с. 59—61)

2. Виразно прочитай вірш.
3. Відшукай у вірші одну з двох фраз. Поясни її значення.

Заніс дитину у казкове царство слів...
 Не став водити дитину за ніс...

4. Склади й запиши речення з підкресленими словами.
5. Випиши з вірша всі форми слова **лев**. Поспостерігай за закінченням слова.

Вірш — невеликий поетичний твір. Його мова ритмічна, милозвучна, виразна.

Казка — це народний або літературний твір про вигадані події, вигаданих осіб, іноді за участю фантастичних сил.

•• Логічне завдання «Порушена послідовність» •••••

- Перегляньте відео «Туконі — мешканець лісу» про героїв, яких придумала художниця та письменниця Оксана Була.
- Запишіть імена туконі в тій послідовності, у якій вони з'являються у відео.

••••• Вправа «1, 2, 3, 4, 5!» •••••

1. Передбач за назвою «Василь Тимофійович мандрує» зміст твору.
2. Прочитай твір Ніни Найдич «Василь Тимофійович мандрує» (с. 64—67) із зупинками, міркуваннями та передбаченнями.

Перша зупинка — після слів «на очах його з'являлися сльози»; *друга* — «не знав, і це його непокоїло»; *третья* — «у зворотному напрямі»; *четверта* — «як все-таки приємно мандрувати».

3. Доведи, що твір Ніни Найдич — це казка.
4. Добери споріднені слова до слова **кіт**.
5. Напиши текст-опис на тему «Котик». Доповни його світлиною чи малюнком.

Ознайомтесь з інформацією про кота Інжира — любителя книжок, якого придумала журналістка Олена Павлова.

••• Розвага «Букви називай, звуки позначай» •••••

- Швидко, послідовно назви букви і звуки у словах. Книголюб, блогер, кулінар, інтернет.

У словах української мови можна виділити значущі частини. Тобто визначити будову слова.

Гра-дослідження

Що таке значущі частини слова?

Якщо у слові змінюється лише закінчення — це форми одного й того самого слова.

Наприклад: хмара**а**, хмар**и**, хмар**у**, хмар**ою**, хмар**і**.

Якщо у словах є спільна частина, однакова за звучанням і значенням, — це споріднені слова.

Наприклад: хмар**н**ий, хмар**ит**ися, хмар**онь**ка.

Кожна частинка значуща у слові! Вона виконує своє особливе завдання.

Прочитай текст про Дракончика Хочу-Можу-Треба. Випиши прислів'я та приказки. Визнач їхню роль у тексті.

ХОЧУ-МОЖУ-ТРЕБА

Сьогодні у триголового Дракончика голови живуть у злагоді. А колись бувало всяке. Часом хвальковита голова Можу починала **кирпу гнути**. Тоді дракончик потрапляв у такі халепи, що людям **в очі не можна глянути**.

Коли маєш бажання, потрібно попрацювати над його здійсненням. Важливо визначити, що ти можеш, а чого потрібно навчитися. Інакше про тебе скажуть: «**Хотів зробити спішно, а зробив смішно**» чи «**Наробив такого, що хати перейти не може**».

Майже будь-яке «не можу» легко перетвориться на «можу». Треба тільки докласти правильних зусиль!

Ідеї — винаходи — відкриття

Будова слова. Корінь слова. Спільнокореневі (споріднені) слова

Мова і мовлення допомагають людям обмінюватися інформацією про культурні надбання народу, про винаходи.

Гра «Будьмо уважними»

- Чи знаєш ти, хто є автором цих рядків?

Учітись, читайте,
І чужому навчайтесь,
Й свого не цурайтесь.

- Прочитай текст і відзнач подумки: «знав/знала», «не знав/не знала», «цікаво».

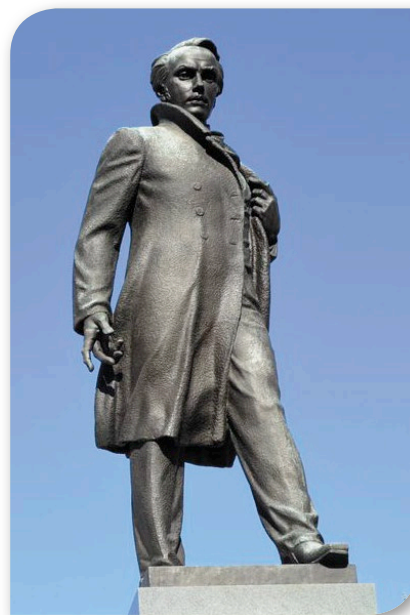
ТАРАС ГРИГОРОВИЧ ШЕВЧЕНКО!

Тарас Шевченко — видатний український поет, художник і громадський діяч! Усе його життя і творчість були присвячені Україні, українському народу. Сьогодні це ім'я дорогоцінною перлиною виблискує в золотій скарбниці світової культури.

Твори Кобзаря перекладені багатьма мовами.

Про світову славу великого Кобзаря свідчать пам'ятники, встановлені в різних містах і країнах світу: у Палермо (Канада), Бухаресті, Вашингтоні, Нью-Йорку, Парижі.

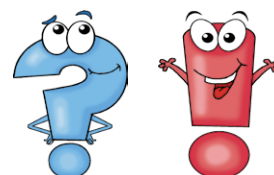
- Доповни текст (використай різні джерела інформації).
- Постав і запиши запитання до тексту.

Пам'ятник
Т. Шевченкові
у Вашингтоні

Привітайте експертів із теми дослідження. Обговоріть з ними тему «Ідеї, винаходи, відкриття» за малюнком (с. 36 підручника).

Інформація — це відомості, які ми здобуваємо під час читання, спілкування, спостереження.

..... **Вправа «1, 2, 3, 4, 5!»**

1. Прочитайте текст і відзначте подумки: «знав/знала», «не знав/не знала», «цікаво».

YouTube («ют'юб») — це інтернет-служба, яка дозволяє розміщувати й переглядати відео. Користувачі можуть легко знайти потрібне відео чи додати своє, прокоментувати відеоматеріали чи порадити їх іншим.

2. Перегляньте на YouTube першу і другу серії анімаційного серіалу «Моя країна Україна».

3. Письмово дайте відповіді на запитання.

Про кого цей серіал? Хто центральні персонажі серіалу? Про що пише лірник Сашко? Де можна дізнатися про казкаря-лірника?

4. Доберіть до слова **казкар** споріднені слова. Виділіть у словах однакову за звучанням і значенням частину.

5. Підготуйте розповідь з елементами опису фантастичних звірів Марії Примаченко.

•• **Логічне завдання «Порушена послідовність»** •••••

• Прокоментуй, який знак не відповідає поданій інформації.

Для різних **категорій людей з інвалідністю** існують спеціальні знаки. Вони вказують на місця, пристосовані для зручності таких людей. А інших сповіщають про те, що людина потребує їхнього **розуміння, підтримки, толерантності**.

Споріднені слова мають однакову за звучанням і значенням частину, яка називається **коренем**. Слова зі спільним коренем називають спільнокореневими.

..... Гра «Витівниця стрілочка»

- Обери напрям і запиши споріднені слова. Виділи корінь.

клен → -ОК
дуб → -ОВИЙ
 → -ОЧОК

голос → -ОК
сад → -ОВИЙ
 → -ИТИ

гриб → -ОК
ліс → -НИК
 → -ОЧОК

..... Вправа «Словник-помічник»

- Перевір значення слів за словником.
- Винахідник** — це людина, яка створює винаходи.
- Винахід** — це новий пристрій, який приносить користь.
- Хочеш — вір, а хочеш — перевір.

СВІТ ЧЕКАЄ НА ВІДКРИТТЯ

Проект телеканалу «ПлюсПлюс» «Світ чекає на відкриття» — це добірка цікавих пізнавальних мультфільмів. Вони надихають спостерігати за доквіллям і робити дивовижні відкриття.

- Поміркуй над сюжетом мультфільму «Абетка». Допиши текст за початком. Абетка є в усіх мовах світу. Вона...

Послухайте твір Сергія Пантюка «Вінчі й Едісон» у читанні актора Олександра Шевчука. Прочитайте уривок із твору (с. 103—104) із зупинками, міркуваннями та передбаченнями за алгоритмом:

Слідкуємо за актором

Читаємо напівголосно з актором

Читаємо, наслідуємо актора

Загадка — опис предметів і явищ, які треба впізнати за названими ознаками.

••• Розвага «Букви називай, звуки позначай» •••••

- Відгадай загадки Любові Відути (с. 62). Назви букви і звуки в словах-відгадках. До першої відгадки добери і запиши синоніми, а до другої — спільнокореневі слова.

••••• Гра «Будьмо уважними» •••••

- Відгадай загадку.

Жовтогруді щebetушки
Мають чорні капелюшки,
Сірі лапки, білі щічки,
Називаються... (синички).

- Поміркуй, які ознаки, перелічені в загадці, допомогли вам знайти відгадку.
- Переглянь на YouTube восьму серію анімаційного серіалу «Моя країна Україна» за мотивами кримської легенди «Одуд».
- Самостійно склади загадки про головних персонажів.

••••• Гра-дослідження •••••

▶••• Як визначити корінь у словах? •••▶

Визначте корінь у словах лісник, дубовий, вода, водій.

Алгоритм міркування

1. Доберіть декілька споріднених (спільнокореневих) слів.
2. Визначте в них спільну частину.
3. Переконайтесь, що ця частина має однакове значення.

▶ **Зразок:** білий, білизна, білють, біленький, побілити — спільна частина біл, усі слова пов'язані з білим кольором. ▶

Для визначення кореня у слові потрібно дібрати спільнокореневі слова, порівняти значення та написання цих слів.

Будова слова. Основа та закінчення. Перетворення інформації

Для зв'язку слів у реченні слово змінює свою форму. Змінна частина слова називається закінченням.

..... Вправа «1, 2, 3, 4, 5!»

1. Прочитай текст, правильно інтонуючи речення.
2. Поміркуй над останнім реченням.

ЗАПИТАЙКО

Жив собі один хлопчина, який завжди про все розпитувався. Це, звичайно, добре, коли людина хоче все знати. Та питав хлопець про речі, які важко було пояснити!

— Чому в **шухляд** є **столи**?

Люди дивилися на нього й відповідали:

— **Шухляди** — для ложок, виделок, ножів.

— Я знаю, що в **шухлядах**, знаю, що за **шухлядами**.

Але не знаю, навіщо **шухлядам** столи.

Люди знизували плечима і йшли собі геть.

Іншим разом хлопчина питав:

— Чому у вусів є кішки?

І знову розчаровувався в **людях**. Вони знизували плечима та йшли робити своє діло.

З багатьма **людьми** таке буває, як з тим хлопчиною?!

За Джанні Родарі

3. Випиши виділені форми слів за зразком: хто? **люди**.

4. У кожній формі слова виділи позначкою ту частину слова, яка змінюється.

5. Утвори і запиши словосполучення з підкресленими словами. Використай різні форми слова. Виділи закінчення.

Підказка: хоробрий хлопцеві, з хоробрим хлопцем, хороброму хлопцеві, хоробрі хлопці...

Основа слова — це частина слова без закінчення, яка виражає значення слова.

Гра-дослідження

Як визначити закінчення та основу?

Визначте основу й закінчення у словах **окуляри**, **голка**, **картон**, **відерце**.

Алгоритм міркування

1. Змініть форму слова.
2. Визначте, яка частина слова при цьому змінюється.
3. Визначте, яка частина в усіх формах слова однакова.
Весна, весни, весні, весною.
Весняний, весняна, весняне, весняній, весняною.

Для визначення закінчення в слові потрібно змінити форму слова. Змінна частина слова і є закінчення. Частина слова без закінчення — основа.

Прочитай виразно вірш. Правильно інтонуй речення. Поміркуй: чи справді такі розмови ділові?

ДІЛОВІ РОЗМОВИ

— Здоров! Як справи?
Що робиш? — я питаю.
— Та ось по телефону
З тобою розмовляю...

А як у тебе справи?
— Та справи — те що треба!
А що ти зараз робиш?
— Та от дзвоню до тебе...

Логічне завдання «Порушена послідовність»

- Назви пристрої, зображені на малюнках. Запиши номери малюнків у послідовності винайдення пристроїв.
- Продовж розповідь за початком.
Александр Грем Белл винайшов телефон — апарат, здатний передавати звуки людської мови.

Легенда — розповідь про незвичайну подію, що відбулася в минулому. Ця розповідь оповита казковістю, містить елементи фантастики.

..... **Вправа «1, 2, 3, 4, 5!»**

1. Перегляньте на YouTube цьому серію анімаційного серіалу «Моя країна Україна» — «Тернопільська квітка» (легенда).

2. Дайте відповіді на запитання.

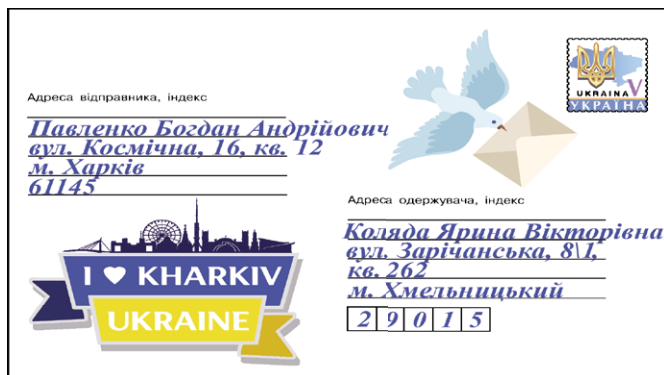
У який спосіб ви отримали інформацію про легенду? Як іще можна отримати таку інформацію?

3. Створіть ілюстрації до легенди. Доведіть, що відбулося перетворення інформації з одного виду в інший.

4. Прочитайте текст і відзначте подумки: «знав/знала», «не знав/не знала», «цікаво». У підкреслених словах виділіть закінчення, основу, корінь.

ПОШТОВИЙ ІНДЕКС

Поштовий індекс — набір цифр, що додається до поштової адреси. Він допомагає працівникам пошти сортувати й доправляти листи. Уперше поштовий індекс було використано в українському місті Харкові в 1932 році. Раніше в індексі були і цифри, і букви. Тепер поштові індекси використовуються в більшості країн світу.

5. Напишіть листа другові/подрузі. У ньому розкажіть легенду про походження назви міста Тернопіль.

Добери заголовок до тексту. Спиши.

Українська антарктична станція має назву «Академік Вернадський». Щороку туди вирушає експедиція для проведення наукових досліджень в Антарктиці.

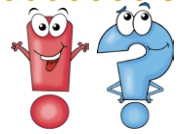

Споріднені слова мають різні основи, але в основах є спільна частина — корінь.

..... Гра «Витівниця стрілочка»

- Прочитай слова, перепиши їх.
Виділи в словах основу, закінчення, корінь.

поріднитися	↔	рідненькі
рідний	↔	рід
радіти	↔	радість
радісний	↔	раді

будувати	↔	будівля
будівельний	↔	будинок
тепло	↔	потепліло
теплий	↔	теплішати

..... Гра «Будьмо уважними»

- Прочитайте текст і відзначте подумки: «знав/знала», «не знав/не знала», «цікаво».

СЕРГІЙ КОРОЛЬОВ — ПЕРШИЙ!

Сергій Корольов, українець (уродженець Житомира), першим відкрив людству шлях у космос. Сконструйована ним ракета вивела на космічну орбіту перший штучний супутник Землі. Під його керівництвом було здійснено перший вихід космонавта у відкритий космос. А також запуск космічного корабля з першою жінкою-космонавтом.

- Доповніть повідомлення про Сергія Корольова (використайте різні джерела інформації).
- Випишіть підкреслені слова.
- Доведіть, що це споріднені слова. Виділіть закінчення, основу, корінь.

Почни читати оповідання Лариси Денисенко «Як Шуша познайомився з Гагою» (с. 77) із зупинками та передбаченнями за алгоритмом.

Слідкуємо
за актором

Читаємо напівголосно
з актором

Читаємо, наслідуємо
актора

Слова складаються зі значущих частин. Ці частини у слові розміщені у визначеній послідовності. Наприклад, закінчення завжди стоїть після основи.

Прочитай текст із зупинками. Самостійно сформулюй питання для передбачення та міркування.

ЯК МАВПИ ПОДОРОЖУВАЛИ

Одного дня мавпи в зоологічному саду вирішили побачити світ і подалися в мандри. У межах клітки, звичайно. От ідуть вони, йдуть, зупинились, а одна мавпа питає:

— Ну, що ми бачимо?

— Клітку лева, басейн тюленя і хату жирафи.

— Який великий світ! Дуже цікаво мандрувати!

Перша зупинка

Рушили вони знову в дорогу і зупинилися аж опівдні.

— А що ми зараз бачимо?

— Хату жирафи, басейн тюленя і клітку лева.

— Який великий світ! Дуже цікаво мандрувати!

Друга зупинка

Подалися вони далі й зупинилися надвечір.

— Що ми бачимо?

— Клітку лева, хату жирафи і басейн тюленя.

— Який нудний цей світ: скрізь одне й те саме. Не варто і мандрувати.

Третя зупинка

А річ у тім, що мавпи подорожували в клітці по колу.

(За Дж. Родарі)

..... Вправа «Словник-помічник!»

- З'ясуй значення підкреслених слів.
- Добери до них споріднені слова і запиши.
- Доведи, що підкреслені слова близькі за значенням.

Будова слова. Значущі частини слова. Чергування звуків у корені слова

У коренях під час зміни форми слів та в спільнокореневих словах голосні можуть змінюватися, тобто чергуватися.

..... Вправа «Словник-помічник!»

- З'ясуй значення назви **Кривий Ріг**.
- Переглянь на YouTube п'яту серію анімаційного серіалу «Моя країна Україна» — «**Кривий Ріг**».
- Утвори і запиши словосполучення з назвою міста **Кривий Ріг** та словами **місто**, **живу у**, **мешканці**, **зацікавилися**.

..... Вправа «1, 2, 3, 4, 5!»

1. Прочитайте текст і відзначте подумки: «знав/знала», «не знав/не знала», «цікаво».

Мандрівники і дослідники з Португалії понад 500 років тому подарували людству цінні відкриття.

Фернан Магеллан організував перше навколосвітнє плавання і остаточно довів, що Земля кругла. А **Васко да Гама** відкрив шлях морем до Індії довкола Африки. Сьогодні їхні відкриття — звична річ!

2. Випишіть з тексту власні назви.
3. Доберіть заголовки до тексту. Спишіть.
4. Доведіть, що у словах **ріг**, **річ**, **рік** голосні можуть змінюватися, тобто чергуватися.
5. Поміркуйте над словами автора (Сергій Пантюк, с. 100). Повправляйтеся у виразному читанні віршів «Пан Перевертас» (с. 101), «Веселий крутисловик» (с. 102).

Що не так у вірші «Пан Перевертас»? Виправ і запиши правильно слова з вірша «Веселий крутисловик».

Вимову та правопис слів з ненаголошеними звуками [е] та [и] в корені слова потрібно перевіряти.

Гра-дослідження

Як перевірити ненаголошені [е] та [и] в корені слова?

Щоб з'ясувати, якою буквою позначати ненаголошені звуки [е] та [и], треба перевірити слово **наголосом!**

Змінити форму слова:

весна́ — ве́сни
крило́ — кри́ла.

Дібрати спільнокореневе слово:

весна́ — ве́снюнка
крило́ — кри́льце.

Для перевірки ненаголошених звуків [е] та [и] в корені слова потрібно змінити слово або дібрати спільнокореневе так, щоб ненаголошений голосний у слові став наголошеним.

Гра «Будьмо уважними»

- Поміркуй над сюжетом мультфільму «Вертоліт» проекту «Світ чекає на відкриття».
- Прочитай текст і відзнач подумки: «знав/знала», «не знав/не знала», «цікаво».

Великий, потужний і нагадує бабку. Знайомтесь, це вертоліт! Він високо літає, долає чималі відстані та піднімає в повітря важелезні вантажі!

У 1939 році здійснив перший політ гелікоптер, який спроектував авіаконструктор з українським корінням Ігор Сікорський. Літаки і гвинтокрили українця використовують у багатьох країнах світу. На гелікоптерах Сікорського вперше здійснено переліт через Атлантику і Тихий океан.

- Добери і запиши заголовок до тексту.
- Випиши з тексту власні назви. Прокоментуй їх написання.

У коренях під час зміни форми слів та в спільнокоренових словах приголосні можуть змінюватися, тобто чергуватися.

..... Гра «Витівниця стрілочка»

- Обери напрям і читай у різному темпі: повільно, швидко.

нога		нозі
берег		на березі
муха		мусі
пасіка		пасіці
пух		пушок

рука		руці
вухо		у вусі
ріг		ріжок
луг		лужок
горіх		горішок

Гра-дослідження

..... Як вибрати букву на позначення приголосного звуку?

Уважно і виразно прочитайте вірш Платона Воронька. Спишіть вірш, скориставшись словами з довідки для перевірки сумнівних звуків.

В нашої бері..ки білая кориця,
 Вичесані кі..ки — любо подивиться.
 На дорогу з двору вистрибали кі..ки,
 Стали гри..ти кору білої бері..ки.
 Ми казали кі..кам:
 — Не гризі.., не треба,
 Хай мала бері..ка виросте до неба!

береза

коси

кози

гризе

гризти

Інколи складно вибрати букву на позначення глухого або дзвінкого приголосного звуку. Тоді потрібно змінити слово так, щоб приголосний стояв перед голосним.

Прочитай оповідання Л. Денисенко «Шуша і побиті байдики» (с. 78—81) із зупинками та передбаченнями за алгоритмом.

Слідкуємо за актором

Читаємо напівголосно з актором

Читаємо, наслідуємо актора

Вправа «Словник-помічник»

- З'ясуйте значення слів.

Годинка, **годиночка**, **годинонька** — пестливо про годину.

Годинник — прилад для вимірювання часу.

Годинничок — маленький годинник.

Годинникар — майстер, що виготовляє або ремонтує годинники.

- Поясніть, яке нове значення в порівнянні зі значенням слова **година** є у споріднених слів.
- Складіть речення з двома словами на вибір. Запишіть їх.

Гра «Будьмо уважними»

- Прочитай текст. Визнач його головну думку.
- Випиши з тексту виділені слова.
- Виділи у виписаних словах спільну частину — корінь.

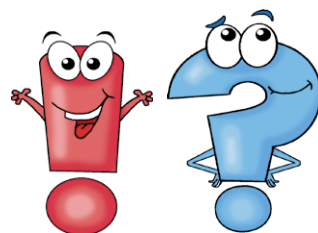
ПРО ЗАПИТАННЯ

Звичайнісіньке **питання** можна порівняти з незамінним інструментом. Воно схоже на ліхтар, який освітлює навколишню пітьму. **Запитуючи**, ми дізнаємося про нове, досліджуємо невідоме. Добрі **запитання** можуть змінити нашу думку, відкрити наші очі, торкнутись нашого серця.

Запитувати зовсім не просто. Для справжніх, відкритих запитань, що настовхують на роздуми та приводять до правильних рішень, потрібне вміння.

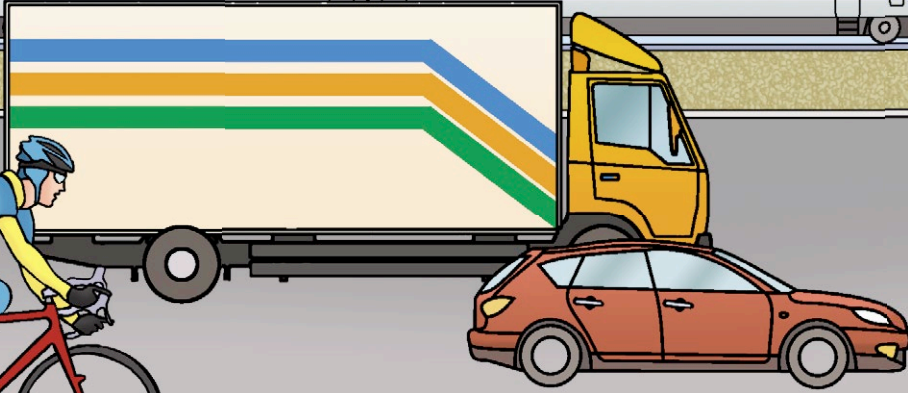
Ставте запитання, які спонукають до подальших запитань. Запитання, які штовхають до спроб і досліджень. Запитання, які змушують нас довідуватись і **допитуватись**. Запитання, які породжують припущення та виправляють упередження. Запитання, які сіють сумніви і розставляють крапки.

- Обговори з однокласниками, як уміння запитувати може допомогти вам у школі, вдома та в інших ситуаціях.

Рух і час

Будова слова.

Спільнокореневі слова та слова, близькі за значенням. Форма слова

В українській мові слід розрізняти форми одного й того самого слова та спільнокореневі слова.

..... Вправа «1, 2, 3, 4, 5!»

1. Pozнайомтеся з творчістю Катерини Бабкіної. Виконайте прохання авторки — віднайдіть на карті пустелю.

Катерина Бабкіна «Равличні вірші» (с. 46—49)

2. Прочитайте виразно вірші.

3. Розподіліть вірші між членами групи. Вивчіть напам'ять по одному віршу. Намалюйте до них малюнки.

4. Презентуйте групову міні-виставу «Равличні будні».

5. Випишіть з усіх віршів усі форми слова **равлик**. Чи входять до них слова **равликовий**, **равличок**, **равличні**?

Хочеш — вір, а хочеш — перевір.

«РАВЛИК ЕЛЬФ»

Равликова ферма «Равлик Ельф» організована в Бучі під Києвом. Цей бізнес об'єднав бійців, які повернулися з війни на Сході України, та волонтерів. Вони вже переконалися, що у равликів багато здібностей. Равлики лікують стреси, допомагають зрощувати кістки пораненим. До того ж за їх допомогою можна заробляти гроші.

Привітайте Піщаний Годинник — експерта з теми дослідження. Обговоріть з ним тему «Рух і час» за малюнком (с. 50 підручника).

Спільнокореневі слова утворені одне від одного або від одного спільного для них слова. Синоніми — близькі за значенням слова.

..... **Вправа «1, 2, 3, 4, 5!»**

1. Розпочни читати казку із зупинками, міркуваннями, передбаченнями. До виділеного слова в першому абзаці добери спільнокореневі слова.

КАЗКА ПРО ЧАС ТА ГОДИННИКИ

Катруся сиділа над уроками вже п'яту **годину**. Ні-ні, задавали не так багато, просто дівчинка дуже любила відволікатися.

Ось пташка за вікном пролетіла. Гра нова цікава лежить, хоч трохи її повертати в руках хочеться. Ще милу тваринку придумала, треба терміново в альбомі намалювати. Так і пройшов увесь час до вечері. Ось повертається ключ у дверях — це батьки прийшли. Катруся побігла зустрічати їх.

— Мамо, тату! Як день пройшов?

— Зробив усе заплановане! — відповів задоволений тато.

— Я теж багато встигла, — усміхнулася мати. — Значить, можна ввечері гарненько відпочити.

— Можемо пограти в настільну гру всією сім'єю, — запропонував тато.

— Я з вами! — крикнула з кухні бабуся. — Вечеря вже готова! Мийте руки і за стіл!

Перша зупинка. Поміркуй, чи гарні традиції має родина Катрусі. Передбач, чи вдасться дівчинці пограти в настільну гру.

2. Поясни розділові знаки в кінці кожного речення.

— Я ще уроки не зробила... — Катрусі стало дуже сумно.

Після вечері засмучена дівчинка пішла виконувати домашні завдання.

«Чому цей час так швидко летить! От би всі годинники зламалися!» — подумала Катруся, засинаючи.

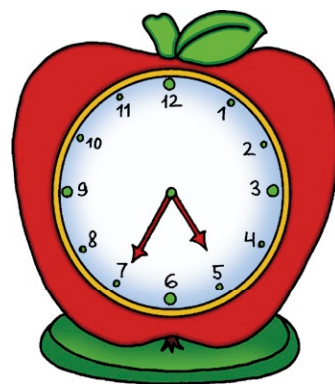
Наступного ранку дівчинка прокинулася від шуму. Батьки бігали по квартирі та швиденько збиралися на роботу.

— Ну як таке можливо, щоб усі годинники в будинку перестали показувати правильний час! Я ж можу запізнитися на важливу нараду! — обурювався тато.

— Тільки б устигнути вчасно, — промовила мама і стала носитися по кімнаті ще швидше.

— А я?! Мені ж до школи. — Катруся стояла розгублено посеред кімнати.

— Ти вже точно на перший урок не встигнеш... Твій будильник не задзвонив, — із сумом зітхнула бабуся.

Друга зупинка. Поміркуй, чому час так швидко летить. Передбач, чи встигне дівчинка на уроки.

3. Які з виділених слів ужито в прямому, а які — у переносному значенні? Випиши спільнокореневі слова.

У школу дівчинка запізнилася, але значення цьому не надала. День пройшов як звичайно. Уроки Катруся закінчила робити пізенько ввечері, бо знову весь час відволікалася.

Уночі їй приснився сон. Снилось, ніби стоїть перед нею її будильник. Тільки у нього очі є і рот. І каже він їй:

— От не буду в тебе працювати! І вся родина моя не буде! І ви всі будете спізнюватися!

— Ну і що?

— А те, що тепер сама розподіляй свій час та керуй ним! — Будильник показав Катрусі язика.

— От **наснилося!** — **спросоння** буркнула Катруся.

Наступного дня виявилось, що жоден майстер у місті полагодити годинники з дому Катрусі не може. Годинники ніби **сонні**.

Але найдивнішим було те, що новий годинник, який купили батьки, теж удома працював із **запізненням**.

Мама і тато намагалися лягати раніше, щоб не **проспати** на роботу. Вони почали **висипатися** і почувалися чудово. Бабуся сказала, що може поки й без годинника обійтися.

Ось тільки дівчинці було дуже важко. Їй здавалося, що день такий довгий, а потім уже **пізно** і **спати** час лягати...

Третя зупинка. Поміркуй, що означає «розподіляй свій час та керуй ним». Передбач, чи зрозуміє дівчинка, у чому проблема.

4. Досліди виділені слова. Запиши групи споріднених слів.

День довгий, а встигала Катруся зовсім мало. Але робити нічого, довелося **розраховувати на себе** і намагатися прискіпливо займатися плануванням своїх справ.

За тиждень усі просто дивувалися, як змінилася Катруся. До приходу батьків з роботи уроки були зроблені, пес вигуляний, а в кімнаті прибрано. Та ще й бабусі на кухні встигала допомогти.

Проблема з годинником вирішилася несподівано. Друг сім'ї передав **літаком** з Лондона подарунок — годинник

у вигляді Біг-Бена. Це знаменита величезна **вежа з годинником**. О диво, він працював!!! У цей день Катрусі знову наснився **дивний сон**. **Старі годинники** їхньої сім'ї зібралися разом і голосно обурювалися.

Четверта зупинка. Поміркуй, що означає «займатися плануванням своїх справ». Передбач, чи зрозуміє дівчинка, у чому проблема.

5. Розтлумач значення виділених словосполучень.

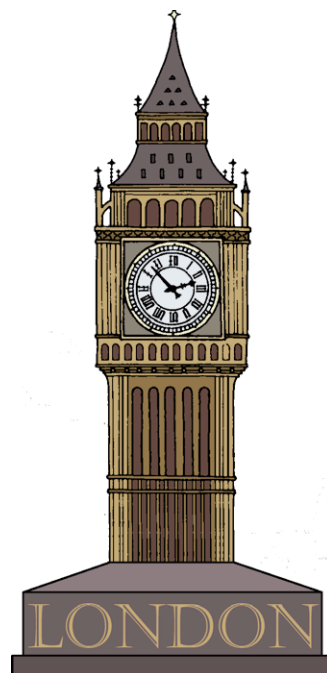
— Він нічого не розуміє! Як йому пояснити, що ми відмовилися працювати в цьому будинку?!

— А може, й добре, що так вийшло? Дівчинка вже шанобливо до часу ставиться, — промовив веселий **кухонний годинник** із намальованими квіточками.

Ще трохи поговоривши, усі погодились, що можна знову братися до роботи.

Уранці задзвонив маленький будильник у Катрусі на столі. Усі інші годинники теж запрацювали. Батьки та бабуся були дуже здивовані та раді. А дівчинка прошепотіла будильнику:

— Дякую за твою працю!

(За М. Кірносовою)

•• Логічне завдання «Порушена послідовність» •••••

- Чи відповідає послідовність смайликів емоціям, які переживали персонажі казки?

- Спиши абзац, який починається словами «За тиждень...».

Прочитай! Юрій Бедрик «Сумна скоромовка»,
«Був день народження колись...»,
«Чай» (с. 32—33)

••••• Вправа «Словник-помічник!» •••••

- З'ясуй значення слів **відволікати**, **відлік**.
- Добери до них спільнокореневі слова.
- Запиши з ними словосполучення.

Будова слова. Значення та роль значущих частин слова

Більшість слів складаються з двох і більше значущих частин. Кожна з них виконує свою роль і має своє значення.

Гра-дослідження

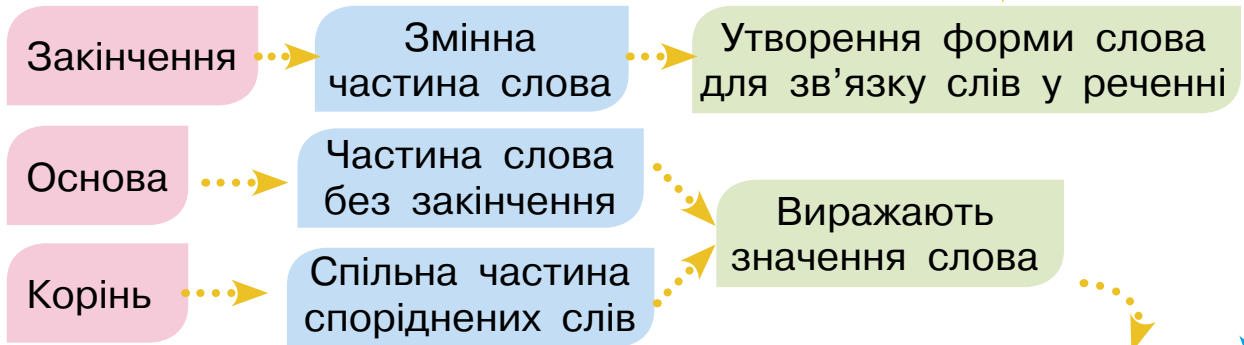

Яку роль виконують значущі частини слова?

Дослідіть подані слова. Які значущі частини можна в них виділити?

Вода, води, водою, у воді; водичка, водички, водичкою, на водичці.

Кожна зі значущих частин слова має своє значення й виконує свою роль.

Гра «Будьмо уважними»

- Прочитай передмову Лесі Ворониної до казки «Слон Гудзик і вогняна квітка» (с. 136).
- Послухай авторку, яка презентує свої книги.
- Послухай початок історії слона Гудзика. Запиши декілька запитань за змістом почутого. Коротко перекажи історію.
- Розшифруй прислів'я.
Час — не птах, за хвіст не впіймаєш.

Скоромовки — це жартівливі вислови для швидкого промовляння, що допомагають розвивати виразне мовлення.

..... **Вправа «Словник-помічник»**

- З'ясуйте значення виділених слів.
Цока та й цока, що то за **морока**?
Що воно за **штука**, що цілий вік стука? (*Годинник*)
- Повільно двічі прочитайте скоромовку, чітко артикулюючи звуки. Назвіть звуки, які часто повторюються.
- Повторюйте скоромовку так: пошепки — повільно, тихо — швидше, голосніше — ще швидше.

•• **Розвага «Букви називай, звуки позначай!»**

- Швидко, по порядку назви букви і звуки в назві тексту. Прочитай текст і відзнач подумки: «знав/знала», «не знав/не знала», «цікаво».

ГОДИННИК З ГОДИННИКОВИМ БОЄМ

Годинниковий бій має свою історію, яка бере початок ще з XIV століття. На початку використовували дзвіночок, що дзвенів один раз після того, як його торкав спеціальний важілець. На вежових годинниках дзвіночок замінили на великий дзвін. Згодом було створено перший годинник з годинниковим боєм.

..... **Гра «Будьмо уважними»**

- Розпочни читати уривок із книги Лесі Ворониної «Слон Гудзик і вогняна квітка» (с. 137—139).
- Зроби першу зупинку після слів «До чого тут блакитний камінчик і як можна взяти в дорогу вітер та сонячний промінь?». Поміркуй над цими словами.
- Передбач, як розгортатимуться події.
- Назви букви і звуки у словах **гуля**, **гудзик**, **ганок**, **гедзь**, **кукурудза**, **дзиґа**.

Значущі частини слова пишуться у слові разом, а службові слова пишуться з повнозначними словами окремо.

Гра-дослідження

Як відрізнити частину слова від службового слова?

Скористайтесь алгоритмом міркування...

Пишемо разом!

Між частинами одного слова не можна вставити інше слово чи питання.

Пишемо окремо!

Між службовим і повнозначним словами можна вставити інше слово чи питання.

Діти (за)йшли (за)будинок.
зайшли за будинок

Діти зайшли за великий будинок.

Значущі частини слова пишуться у слові разом, а службові слова пишуться окремо від повнозначних слів.

Гра «Будьмо уважними»

- Продовж читати уривок із книги Лесі Ворониної «Слон Ґудзик і вогняна квітка» (с. 140—141).
- Зроби другу зупинку після останнього абзацу, який починається словами «Їх підхопив весняний вітер...».
- Поміркуй над правилами написання листа.
- Передбач, як розгортатимуться події.

•• Логічне завдання «Порушена послідовність»

- Перевір, чи в правильній послідовності розмістили на конверті необхідну інформацію.
 1. Прізвище, ім'я, по батькові.
 2. Вулиця, номер будинку, квартири.
 3. Населений пункт, район, область.
 4. Індекс.
 5. Країна.
- Напиши листа друзіві.

Слова зі спільним коренем називають спільнокореневими. Близькі за значенням слова — синоніми.

•• **Розвага «Букви називай, звуки позначай!»** •••••

- Швидко, послідовно назви звуки і букви у спільнокореневих словах. Вивчи напам'ять уривок із вірша Наталі Забіли.

Стоїть собі годинник	Його блискучі стрілки
на столику у нас,	не спиняться ніяк,
години та хвилини	і завжди чути тільки:
відстукує весь час.	тік-так, тік-так, тік-так.

•••••••• **Вправа «Словник-помічник»** ••••••••

- Перевір тлумачення слів за словником.

Рік — одиниця вимірювання часу, що дорівнює періоду обертання Землі навколо Сонця.

Пора року — період у річному циклі розвитку природи. Розрізняють такі пори року: весна, літо, осінь, зима.

- Переглянь мультфільм «Місяці і пори року» і відзнач подумки: «знав/знала», «не знав/не знала», «цікаво».
- Запиши місяці групами за порами року.

•••••••• **Гра «Будьмо уважними»** ••••••••

- Продовж читати уривок із книги Лесі Ворониної «Слон Гудзик і вогняна квітка» (с. 142—143).
- Зроби зупинку після слів: «Зустрінемося у наступній пригоді!»
- Поміркуй, які риси характеру властиві Гудзику і Ясі.
- Передбач, які пригоди чекають на головних персонажів.

Під час зміни форми слів і в спільнокоренових словах голосні та приголосні можуть змінюватися — чергуватися.

..... Гра «Витівниця стрілочка»

- Випиши окремо форми слів і споріднені слова. Виділи корінь, основу і закінчення. Назви звуки, які чергуються.

сніг — сніговий — сніжок
пух — пуховий — пушок
рука — руці — рученька

віз — возом — везу
ніс — несучи
ніс — носа

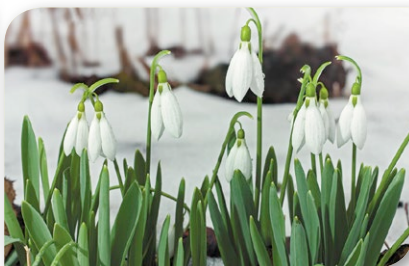

•• Логічне завдання «Порушена послідовність» ••••

- Запишіть назви квітів у тій послідовності, у якій вони з'являються в природі.

Проліски

Підсніжники

Ряст

- Відгадайте загадки.

За підсніжником у квітні
Голубим намистом квітну.
Не одну вже квітку маю —
Сім до неба піднімаю.

Я на інших геть не схожий —
Кучерявий я і гожий.
Постелю під голе віття
Фіолетове суцвіття.

Я першим зацвітаю серед гаю
І білий, наче сніг, я колір маю.

Поміркуй, чому так кажуть: «На все свій час!»

Порядок визначення значущих частин у слові. Передавання інформації

Спочатку у слові визначають закінчення, потім — основу, а потім — корінь.

..... Вправа «1, 2, 3, 4, 5!»

1. Прочитайте текст і відзначте подумки: «знав/знала», «не знав/не знала», «цікаво».

19 КВІТНЯ — МІЖНАРОДНЕ СВЯТО ПІДСНІЖНИКА

Щорічно 19 квітня в багатьох країнах світу відзначається весняне свято — День підсніжника.

Його започаткували в Англії 1984 року. Узагалі підсніжник цвіте від січня до квітня — залежно від клімату. У Великій Британії цвітіння підсніжників припадає на середину квітня.

Білим підсніжником милуються у всьому світі.

2. Доповніть текст (використайте різні джерела інформації). Складіть опис підсніжника.
3. До слова **підсніжник** доберіть спільнокореневі слова. Визначте значущі частини.
4. Випишіть із тексту підкреслені слова. Дослідіть: це форми одного слова чи спільнокореневі слова?
5. Підготуйте листівку на тему «Бережіть первоцвіти!».

..... Вправа «Словник-помічник!»

- З'ясуй значення слів **пан**, **жупан**, **фломастер**.
- Прочитай виразно вірш Мар'яни Савки «Чорний пан» (с. 89). Зверни увагу на розділові знаки. Випиши всі слова, у яких спільна частина означає чорний колір.
- Виділи в словах основу і закінчення.

Лист, повідомлення, оголошення, подяка — писемні висловлення. Існують різні способи їх передавання.

..... **Гра «Будьмо уважними»**

- Прочитай текст і відзнач подумки: «знав/знала», «не знав/не знала», «цікаво». З'ясуй значення виділених слів.

Голубина пошта — це використання свійських голубів для передавання повідомлень.

Голуби завжди були **ефективні** як посланці. Вони мають природну здатність знаходити шлях до свого голубника. А ще голуби живуть парами і одне без одного не існують!

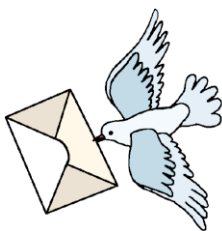
Птахів зазвичай **транспортували** до місця призначення у клітках. За потреби прив'язували до однієї з пір'їн на хвості чи до лапки голуба згорнутий папірець і відпускали.

- Визнач, який це текст за метою висловлення.
- Добери заголовок до тексту. Спиши.

•• **Логічне завдання «Порушена послідовність»** ••••

- Запиши назви способів передавання повідомлень у послідовності від давніх часів до сучасності.

Голубина пошта

Електронна пошта

Посланець

Пошта

Мобільний телефон

- Хочеш — вір, а хочеш — перевір.

Від часів Давньої Греції збереглась легенда про посланця, який пробіг 42 195 метрів! Він мав швидко доставити звістку про перемогу над ворогом від міста Марафон до Афін.

Добір спільнокореневих (споріднених) слів — це утворення слів з однаковим коренем.

Гра-дослідження

Як дібрати спільнокореневі слова?

До поданих слів доберіть спільнокореневі: **сумно**, **весело**, **темно**, **світло**. Підказка: скористайтеся таблицею.

Назви предметів

Назви ознак

Назви дій

Спільнокореневі слова утворені одне від одного й мають спільну (однакову) частину за звучанням і змістом.

Виразно прочитай вірш Мар'яни Савки «Чотири міхи для бобриси» (с. 92).

Гра «Будьмо уважними»

- Прочитай текст і відзнач подумки: «знав/знала», «не знав/не знала», «цікаво».

Час — це невід'ємна частина нашого життя. Його нам показує годинник. А чи знаєте ви, як виник годинник і хто його створив?

У давні часи люди визначали час за сонцем. Потім вони створили сонячний годинник. З плином часу наші предки винайшли ... Пізніше з'явилися інші види годинників: ...

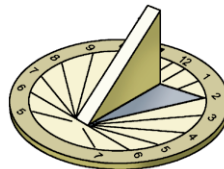
Електронний

Механічний

Піщаний

Сонячний

Водяний

- Підготуй повідомлення на тему «Вимірювання часу». Скористайся текстом та малюнками.
- З допомогою дорослих знайди і переглянь уривок з мультфільму «Годинник» (мультсеріал «Фіксики»).
- Поміркуй, що би сталося, якби нам вдалося зупинити чи пришвидшити час.

..... Вправа «Словник-помічник»

- З'ясуй значення підкреслених слів.

Ліна Костенко

СОНЦЕ СИПЛЕ КВІТИ

Уже в дітей порожевіли личка,
 Уже дощем надихалась рілля.
 І скрізь трава, травиченька, травичка!
 І сонце сипле квіти, як з бриля!

- Вивчи і запиши з пам'яті вірш. Зроби взаємоперевірку написаного з однокласником/однокласницею.
- Знайди спільнокореневі слова. Познач у них корінь.

..... Вправа «1, 2, 3, 4, 5!»

1. Прочитайте казку в особах.
2. Поміркуйте, про яке весняне свято йдеться.

ПИСАНКА

— Кудкудак! Кудкудак! Знесла яйце, як кулак! — за-
 кудкудакала курка на весь двір. Та гарне ж: схоже на білий
 світ. Бо в світі сонце, а в яйці золотий жовток. Кудкудак!

Під хатою на стільчику грілась
 проти сонечка бабуня Марія.

— Яйце? Та кругле, біленьке!
 Візьму його на писанку.

І вона поклала яйце в решето
 до таких же, як воно, білих та круг-
 леньких. Тоді розтопила ярого воску:

— Ходи-но, Івасику, писанки
писати!

Взяла бабуня писачок.

Р-раз! — і лягла на яйце гаряча лінія.

(За З. Мензатюк)

3. До підкреслених слів доберіть спільнокореневі.
4. Випишіть слова зі зменшувально-пестливим значенням.
5. Випишіть речення зі звертанням. Поясніть розділові знаки.

••• Розвага «Букви називай, звуки позначай» •••••

- Знайди та випиши слова, які мають зменшувально-пестливе значення. Швидко, по порядку назви букви і звуки в них.

Михайло Стельмах

СОНЦЕ СТУКАЄ В ВІКОНЦЕ

Сонце стукає в віконце.
Ти не спи, як сходить сонце,
Прокидайся — й на зарядку,
А з зарядки та й на кладку,
Через кладку на лужок,
А з лужечка та в садок.
Там лежать граблі, лопата,
То ямки берись копати:
Треба вчасно навесні
Посадити яблуні,
Груші, персики, горіхи
Добрим людям для утіхи
І для цвіту, і для плоду —
На здоров'ячко народу.

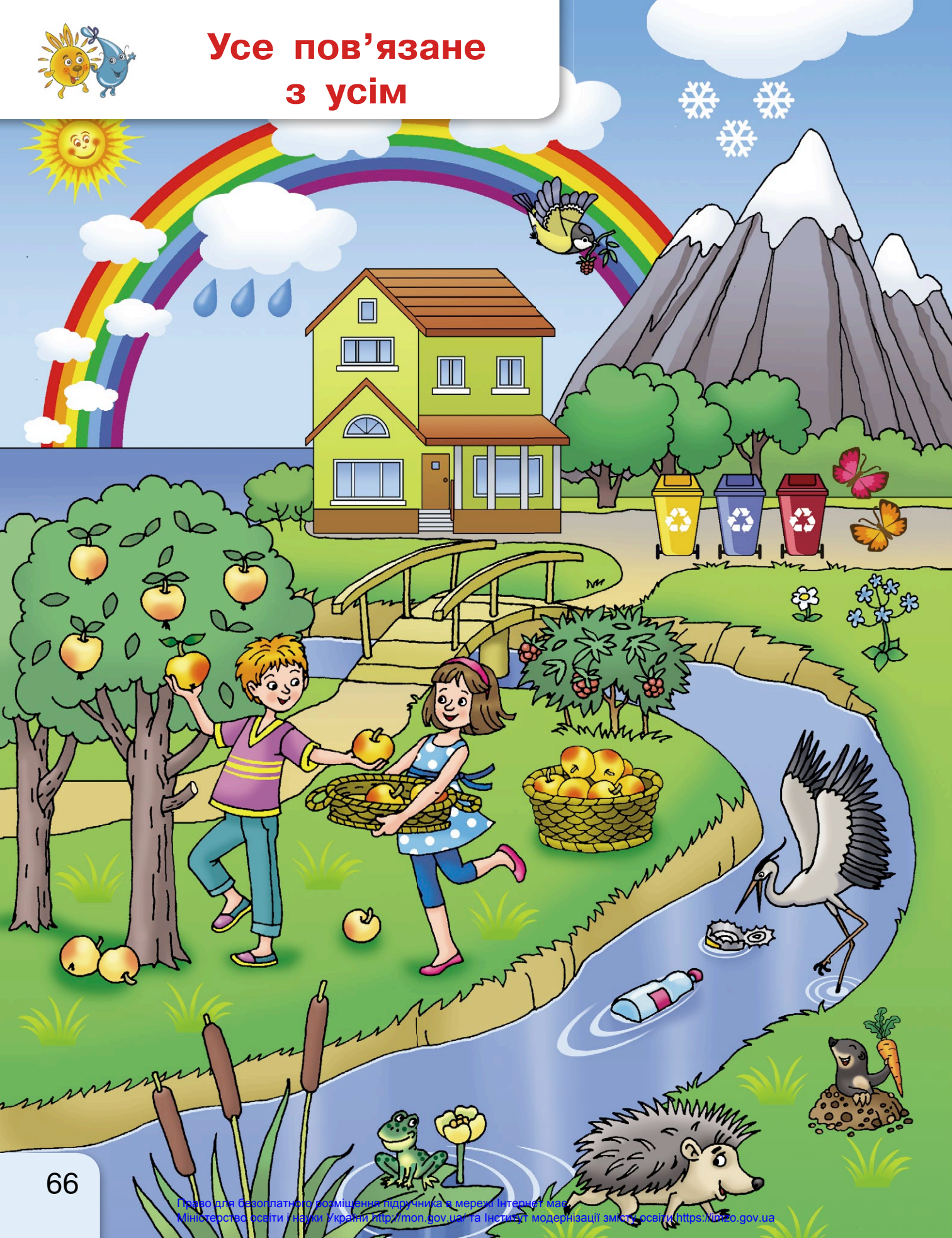

••••• Гра «Будьмо уважними» •••••

- Запишіть відповіді на запитання експерта з теми дослідження.
 1. Скільки існує пір року?
 2. Скільки місяців у році?
 3. Скільки днів має тиждень?
 4. Якщо сьогодні середа, то яким буде наступний день?
 5. Який перший день тижня? А який останній?
 6. Яка пора року починає рік? Закінчує?
 7. Який перший місяць року?
- Доберіть спільнокореневі слова до слів **час**, **рух**. Поставте до них питання. Виділіть у них значущі частини.
- Розшифруйте прислів'я.
Згаяного часу і конем не доженеш.

Усе пов'язане з усім

Співвідношення звуків і букв. Склад як вимовна одиниця. Алфавіт

В українській мові розрізняють голосні і приголосні звуки. На письмі звуки позначаються буквами.

Гра-дослідження

Що ви знаєте про мовні звуки і букви на їх позначення?

Перевірте себе та підтвердьте прикладами.

1. Мовні звуки — це звуки, які утворює людина за допомогою артикуляційного апарату.
2. В українській мові 6 голосних звуків, що утворюються за допомогою голосу. На письмі ці голосні звуки позначаються 10 буквами.
3. Приголосні звуки утворюються за допомогою голосу й шуму або тільки шуму. Під час їх вимови повітря долає перешкоди: язик, зуби, губи.

Звуки ми чуємо і вимовляємо, а букви — бачимо і пишемо. Інколи звуки потребують перевірки наголосом.

Прочитай! Оксана Луцевська «Про кита», «Черепашенята» (с. 21—23)

•• Розвага «Букви називай, звуки позначай!» •••••

- Швидко, послідовно назви букви і звуки у словах.

Морській, хитає, втішилися, черепашенята, захоплюсь, хвоста, купалося, задрімала.

Привітайте героїв — Сонцезайчика і Краплинку, експертів з теми дослідження. Обговоріть з ними тему «Усе пов'язане з усім» за малюнком (с. 66 підручника).

Важливо вміти читати і писати, дотримуючись мовних норм.
Бути ввічливими!

..... **Вправа «1, 2, 3, 4, 5!»**

1. Пригадайте і запишіть увічливі слова.
2. Прочитайте виразно вірш, правильно інтонуйте речення.
3. Прокоментуйте правила виокремлення звертання.
4. Вивчіть вірш і запишіть з пам'яті. Зробіть взаємоперевірку написаного.
5. Назвіть букви і звуки в підкреслених словах.

Марія Познанська

ЗДРАСТУЙ, СОНЕЧКО!

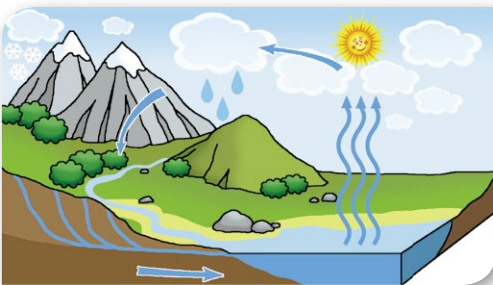
Я всміхаюсь сонечку:
— Здрастуй, золоте!
Я всміхаюсь квітоньці —
Хай вона цвіте!
Я всміхаюсь дощику:
— Лийся, мов з відра!
Друзям усміхаюся —
Зичу їм добра!

Прочитай текст і відзнач подумки: «знав/знала», «не знав/не знала», «цікаво». На прикладах доведи, що все пов'язане з усім.

КРУГООБІГ ВОДИ

Пригріває сонечко. Над поверхнею водойм утворюється водяна пара. Вона піднімається вгору й утворює хмари. Потім переноситься вітрами на суходіл. А там уже охолоджується і випадає дощом. Вода просочується в землю, очищається від бруду і прямує до водойми. Таким чином відбувається кругообіг води в природі.

Ось так у нас усе з усім пов'язане!

Алфавіт — це розміщені в певному порядку букви, що передають на письмі звуки мови.

Гра-дослідження

Що ви знаєте про алфавіт?

Перевірте себе та підтвердьте прикладами.

1. Літери існують великі й малі, друковані й рукописні.
2. Український алфавіт налічує 33 букви; із них 32 букви передають на письмі мовні звуки, а **Ь** (знак м'якшення) позначає м'якість приголосних.

Знання алфавіту допомагає швидко знаходити потрібні слова в словниках, енциклопедіях, назви в каталогах, списках людей.

Вправа «Словник-помічник!»

- З'ясуй значення підкреслених слів.

Олена Пчілка

ЗАЙЧИК-ДЖИГУНЧИК

Чи ти бач, як умудрився
Зайчик наш убратись?
Бо схотілось йому дуже
Паничем здаватись.

Капелюшок і убрання, —
Все як слід, вважайте!
Але як упорав вушка? —
Теє угадайте.

- Вивчи вірш і запиши із пам'яті. Зроби взаємоперевірку написаного з однокласником/однокласницею.
- Пофантазуй і дай відповідь на запитання у вірші.

Гра «Будьмо уважними»

- Із допомогою дорослих знайди і переглянь мультфільм «Капітошка». Коротко перекажи сюжет.
- Запиши імена головних героїв. Під ними запиши в колонки назви ознак, що характеризують цих героїв.
- Поміркуй над словами «Щоб усі боялись і не насміхались!».
- На прикладах з мультфільму доведи, що все пов'язане з усім.

Слова переносяться з рядка на рядок за складами. Склад, позначений однією буквою, не переноситься і не залишається на рядку.

..... **Вправа «1, 2, 3, 4, 5!»**

1. Прочитай текст і відзнач подумки: «знав/знала», «не знав/не знала», «цікаво».

ЯК ТВАРИНИ І РОСЛИНИ ДОПОМАГАЮТЬ ОДНІ ОДНИМ

Тваринам, щоб **жити** — рости, розмножуватися, — потрібно харчуватися. І тут на допомогу приходять рослини! До речі, рослини вживають навіть хижаки. За допомогою рослин вони лікуються, облаштовують **житло**.

Рослинам також треба продовжити свій рід. Потрібно, щоб плоди чи насіння рослини потрапили в сприятливі умови і рознесли на нові території. І тут на допомогу приходять тварини! Хто насіннячко полузає, хто на шерсть чи голочки плоди причепить і занесе далеко.

Ось так у нас усе з усім пов'язане!

2. Випиши підкреслені слова. Поділи їх для переносу.
3. Дай розгорнуту відповідь на питання: чи можуть тварини і рослини жити одні без одних?
4. До підкреслених слів добери споріднені слова.
5. До виділених слів добери слова, близькі за значенням.

Прочитай! Любов Відута «Сорока й горіх», «Їжаки-кравці» (с. 62—63)

•• **Логічне завдання «Порушена послідовність»** •••••

- Запишіть слова, що є назвами дій, у тій послідовності, у якій сорока виконувала дії з горішком.
- Поміркуйте, що станеться з горішком. Доповніть послідовність відповідними словами, що є назвами дій.

Голосний звук у слові, який вимовляється з більшою силою голосу, — це наголошений звук.

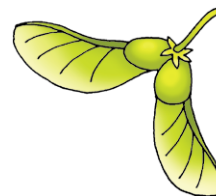
Гра «Будьмо уважними»

- Поміркуй над назвою вірша. Виразно прочитай вірш.
- Випиши виділені кольором слова. Постав наголоси.
- Пригадай, коли букви **я**, **ю**, **є**, **ї** позначають два звуки.

Анатолій Костецький

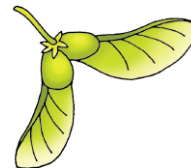
КРИЛАТЕ НАСІННЯ

Кружляє над нами насіння крилате,
Радіє насіння, що вміє літати.
Це клени високі із рідної гілки
Синів проводжають в далеку мандрівку.

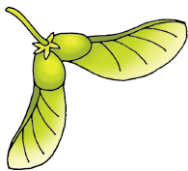

І згадують сумно дерева бувалі:
Колись і вони над землею літали!
— Ми знову знялись би, як наше насіння,
Та роки не ті і тримає коріння...

Кружляє у небі насіння крилате,
Радіє насіння, що вміє літати.
Одна насінина з кленової крони
Довірливо сіла мені на долоню.

І каже: — Я довго блукала над містом,
Але на асфальт не наважилась сісти.
Благаю, мій друже, якщо це не важко,
Візьми й посади мене в землю, будь ласка.
Я виросту кленом у нашому краї
І шумом зеленим тебе привітаю.

Гра «Витівниця стрілочка»

- Доведіть: є слова, що пишуться однаково, мають різне значення й розрізняються за допомогою наголосу.

а́тлас → атла́с
о́рган → орга́н

о́бід → обі́д
по́діл → поді́л

Одиниці мови: слово, речення, текст

Слова називають предмети довкілля та позначають ознаки, дії, відношення, стани цих предметів.

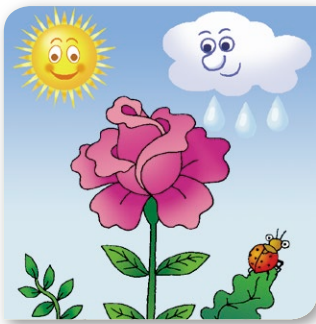
..... **Вправа «1, 2, 3, 4, 5!»**

1. Прочитай текст. Правильно інтонуй речення.
2. Самостійно сформулюй головну думку.

СОНЦЕ Й ХМАРА

Веселе Сонце подорожувало небом і розсилало на всі боки проміння. А поряд пливла важка грозова Хмара. Вона гнівалась і безперестанку мимрила:

— Ех ти, марнотрате, розкидай, розкидай свої промені, побачиш, що тобі зостанеться!

Сонце ж щедро продовжувало посилати на землю проміння. Кожна виноградинка на виноградних лозах щомиті брала собі один-два промінці. Кожен павучок, кожна квітка, водяна крапелька брали свою частку щедрого тепла. Аж надвечір сонце полічило, скільки промінців у нього залишилося. Не бракувало жодного!

Приголомшена хмара пролилася дощем і відчула полегшення. А сонце весело пірнуло в море і вигукнуло:

— Хто іншим добра бажає, той і собі має!

Ось так у нас усе з усім пов'язане!

3. Наведи приклади слів із тексту.

Назви предметів

Назви ознак

Назви дій

Службові слова

4. Із допомогою дорослих знайди і переглянь мультфільм «Капітошка повертається». Кому з персонажів можна дати пораду: «Не роби того другим, що тобі не миле»?
5. Пригадай, яким способом Капітошка надіслав повідомлення Вовчику. Як іще він міг би це зробити?

Є слова, які мають різне звучання, але тотожні або близькі за значенням. Їх називають синонімами.

Прочитай! Григорій Фалькович «Примостився міст до міста», «Загадка про того, хто ходить пішки», «Все, що звечора наснилося» (с. 111—113)

..... Вправа «Словник-помічник»

- Скористайтесь тлумачним словником, щоб пояснити значення кожного слова.

Праліс

Байрак

Діброва

Перелісок

- Доведіть, що ці слова близькі за значенням.
- Прокоментуйте, якими буквами позначені звуки в словах. Київ, Миколаїв, Харків, Одеса, Тернопіль, Львів.

..... Гра «Будьмо уважними»

- Відгадай загадку. Запиши слова-відгадки.
Дмитро Білоус

ЛІНИВОМУ НЕ РОЗГАДАТЬ НІКОЛИ

Лінивому не розгадать ніколи,
Кмітливому на відповідь — хвилина.
А буде наша загадка така:
три букви, означають те, що й поле.
Додай знак м'якшення — і вже тварина
з родини оленів, струнка й прудка.
Що це таке? (*Лан і лань*)

- Порівняй кількість букв і звуків у словах-відгадках.
- Чим схожі й чим різняться ці слова?
- Добери до слова **лан** близькі за значенням слова.

Є слова з протилежним значенням, що означають предмети, ознаки, дії. Значення одного слова заперечує значення іншого.

Гра «Витівниця стрілочка»

- Прочитай пари слів. Доведи, що слова мають протилежне значення.

сміятися	↔	плакати
будувати	↔	руйнувати
йти	↔	стояти
піднімати	↔	опускати

сварити	↔	хвалити
засинати	↔	прокидатися
заходити	↔	виходити
з'єднувати	↔	роз'єднувати

Гра «Будьмо уважними»

- Виразно прочитайте вірш. Правильно інтонуйте речення.

Наталя Забіла

ДВА ХЛОПЧИКИ

Два хлопчики, два хлопчики
Несли відро води.

Зустріли звіра сірого —
Розбіглись хто куди!

Відерце перекинулось,
І витекла вода.

А сірий звір з-під кущика
Ляжливо вигляда.

- Знайдіть і перечитайте окличне речення.
- Вивчіть вірш і запишіть з пам'яті. Зробіть взаємоперевірку.
- Продовжте розповідь описом ляжливого звіра.

Вправа «1, 2, 3, 4, 5!»

1. Переглянь мультфільм «Маленький великий пес».
2. Поміркуй над назвою.
3. Добери пари слів з протилежним значенням, щоб схарактеризувати персонажів мультфільму.
4. Прокоментуй дії героїв за картинкою.
5. Доведи, що все пов'язане з усім.

Речення — це одне чи кілька слів, що виражають закінчену думку. Усі слова в реченні пов'язані між собою.

Гра-дослідження

Що ти знаєш про речення?

Доберіть приклади до кожного виду речення.

За метою висловлення всі речення діляться на:

Розповідні

Питальні

Спонукальні

Окличним називається речення, яке виражає сильне почуття або заклик. У кінці окличного речення ставиться знак оклику (!).

Речення — пов'язані між собою слова, що виражають закінчену думку.

Вправа «1, 2, 3, 4, 5!»

1. Прочитай текст із зупинками. Правильно інтонуй речення.
2. Самостійно сформулюй запитання для передбачення та міркування.
3. Випиши окличні речення. Досліди, які вони за метою висловлення.

Андрій М'ястківський

КАЗОЧКА ПРО ЯБЛУНЮ

На узліссі, біля рову, де дідусь мій пас корову, кучеряве, як **вільце**, зеленіло деревце. І зайчатка, і лисичка називали його **дичка**, і колись давно-давно липам скаржилось воно:

— Чом я **дике**? Я не дике! Скоро виросту велике. Нині зовсім невеличке, п'ю водичку од кринички, що прозора, наче скло... Із зернятка я зросло. Ось довкола ліс **буя**...

Може, кленом стану я, може, дубом в лісі скраю, ще не відаю, не знаю...

Перша зупинка

Але йшов узліссям дід. З **корячка** води напився і на дичку задивився:

— Непомітна, невеличка, але яблунька, хоч дичка. В бур'янах густих вона, але в корені міцна, набирається **снаги**...

Вирвав дід скрізь лопухи і сказав:

— Роздивляйся зелені сни, а пізніше, восени, я візьму тебе в мій сад, де порічки й виноград, де квітує все зелене, — станеш щепкою у мене!

Друга зупинка

І коли зжовтів весь ліс, деревце дідусь приніс до **господи** й посадив і довкіл обгородив, щоб не сміли зайченята взимку яблуньку **чухрати**. А на весну залюбки прищепив дідусь бруньки з яблунь тих, що вже великі, що культурні, а не дикі...

Й деревце розвеселилось, шовком-цвітом рясно вкрилось. І зроста, як дід хотів, яблуня семи сортів! Дозрівали на **осонні** білі яблука й червоні.

От і казка невеличка вам про яблуню, про дичку.

4. Спиши передостанній абзац. Поміркуй над підкресленим реченням.
5. Що ти можеш повідомити про послідовність дій?

Проросла

Зацвіла

Пересадив

Прищепив

Монологічне й діалогічне мовлення. Усні та письмові висловлення

Монолог — висловлення однієї особи, розраховане на слухача або читача.

..... **Вправа «1, 2, 3, 4, 5!»**

1. Прочитай текст і відзнач подумки: «знав/знала», «не знав/не знала», «цікаво».
2. Визнач, який це текст за метою висловлення.
3. Знайди в тексті опис вовка. Спиши його.

ВОВК

Сірого вовка ще називають сіроманцем. Його хутро сіре, хоча влітку стає рудуватим. По хребту і до кінця хвоста воно має чорний відтінок.

Виттям вовк передає своїм родичам інформацію про здобич, появу людини або чужої зграї.

Вовк — це розумний, спритний, витривалий, обережний і сильний звір. У лісовій хащі рухається безшумно. Добре бачить у сутінках.

Приказка «гоłodний як вовк» загальновідома. Справді, вовк може з'їсти відразу до 10 кг м'яса. Але може і голодувати по кілька тижнів.

У пари вовки об'єднуються надовго. Лігва влаштовують у малодоступних місцях, завжди поблизу води.

Вовк — звір чутливий до чужого горя, але водночас він не забуває кривди, зради. Приручити його важко. Вовк — це таки хижак.

4. Продовж міркування «Вовк — це таки хижак».
5. На основі отриманої інформації напиши коротенький текст-розповідь.

Діалог — зв'язне висловлення двох співрозмовників, коли кожен є і мовцем, і слухачем.

..... Вправа «Словник-помічник!»

- З'ясуйте значення виділених слів.
- Прочитайте текст і сформулюйте його головну думку.
- Спишіть абзац, до якого підходить назва «Сонечко образилося».

Ірина Прокопенко

КАЗКА ПРО СОНЕЧКО І СОНЯШНИК

Починався літній день. На листі дерев переливалися всіма барвами веселки крапельки роси. Співали птахи, тягнулися квіти до Сонця, а над ними басовито гудів Джміль:

— Ж-ж-жарко...

Йому і справді було жарко.

— Ж-ж-жорстоке Сонце, ж-ж-жорстоке.

Почуло Сонце та й каже:

— Кожен день я проміння на землю посилаю, щоб черешні скоріше дозрівали, щоб пташки співали, щоб діти смаглявими ставали, а він... він мене жорстоким назвав.

Образилося Сонце та й сховалося за хмарку. Похмуро на світі стало, квіти пелюстки згорнули, птахи замовкли, мурахи входи та виходи своїх домівок закривати почали.

— Що робити? Що робити? Як без Сонечка нам жити? — зашепотіли Дерева.

— Я тут, ось я, — сказав хтось тоненьким голоском. І всі побачили маленького червонокрилого жучка, якого і справді звали Сонечком.

— А ти можеш землю зігрівати? — спитали Дерева.

— Ні.

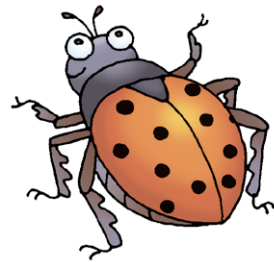
— А зробити так, щоб черешні поспіли? І щоб діти засмагли?

— Ні, не можу... — зітхнуло Сонечко. — Я тільки попелиць знищую, червців, кліщиків павутинних та інших дрібних шкідників.

— І за це тобі, Сонечку, спасибі, — вклонилися Дерева і знов зашепотіли: — Що робити? Що робити? Як без Сонечка жити?

— Може, я зумію вам допомогти? — запитав Соняшник. Він теж був на Сонце схожий: кругла голівка в жовтогарячих променях.

— А ти можеш землю зігрівати? Зробити так, щоб черешні поспіли та діти засмагли?

— Я теж усього цього не вмію, — тихо промовив Соняшник, — я тільки насінням людей годую.

— Це добра справа. І за це тобі дякуємо, — відповіли Дерева.

А Джміль знову гуде і гуде.

— Ж-ж-жаль, квіти пелюстки згорнули, ж-ж-жаль.

— Жаль! — обурилися Дерева. — А хто Сонце образив, хто його жорстоким назвав? Все ти, все ти, Джмелю!

Вони так розхвилювалися, так розгойдалися, аж вітер знявся. Злякався Джміль, почав у Сонця пробачення просити:

— Ж-ж-жити без тебе не можна, пробач мені, пробач!!!

Виглянуло Сонце з-за хмарки, усміхнулося привітно. Зраділи дерева, пташки защебетали, квіточки розкрилися, а Джміль над ними гудів:

— Ж-ж-жарко, але не дуже, не дуже...

•• Логічне завдання «Порушена послідовність» •••••

- Чи відповідає послідовність смайликів емоціям, які переживали персонажі казки?

- Із допомогою дорослих знайдіть і перегляньте мультфільм «Про всіх на світі». Доведіть, що все з усім пов'язане.

Відомості про користування підручником

№ з/п	Прізвище та ім'я учня / учениці	Навчальний рік	Стан підручника	
			на початку року	у кінці року
1				
2				
3				
4				
5				

Навчальне видання

ІВАНИЦЯ Галина Афанасіївна

**«УКРАЇНСЬКА МОВА ТА ЧИТАННЯ»
підручник для 2 класу закладів загальної середньої освіти
(у 2-х частинах)
(Частина 2)**

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України

Видано за рахунок державних коштів. Продаж заборонено

Головний редактор *І. Л. Столій*. Редактор *О. О. Якименко*. Технічний редактор *А. В. Плisko*.
Комп'ютерна верстка *О. В. Сідельникової*. Художнє оформлення *В. І. Труфена, О. Л. Квітки*.
Коректори *Н. В. Красна, І. В. Ткаченко*.

Окремі зображення, що використані в оформленні підручника,
розміщені в мережі Інтернет для вільного використання.

Підписано до друку 17.05.2019. Формат 84 × 108/16.
Папір офсетний. Гарнітура Рублена. Друк офсетний. Ум. друк. арк. 8,40. Обл.-вид. арк. 8,4.
Тираж 14887 прим. Зам. №5504-2019/1

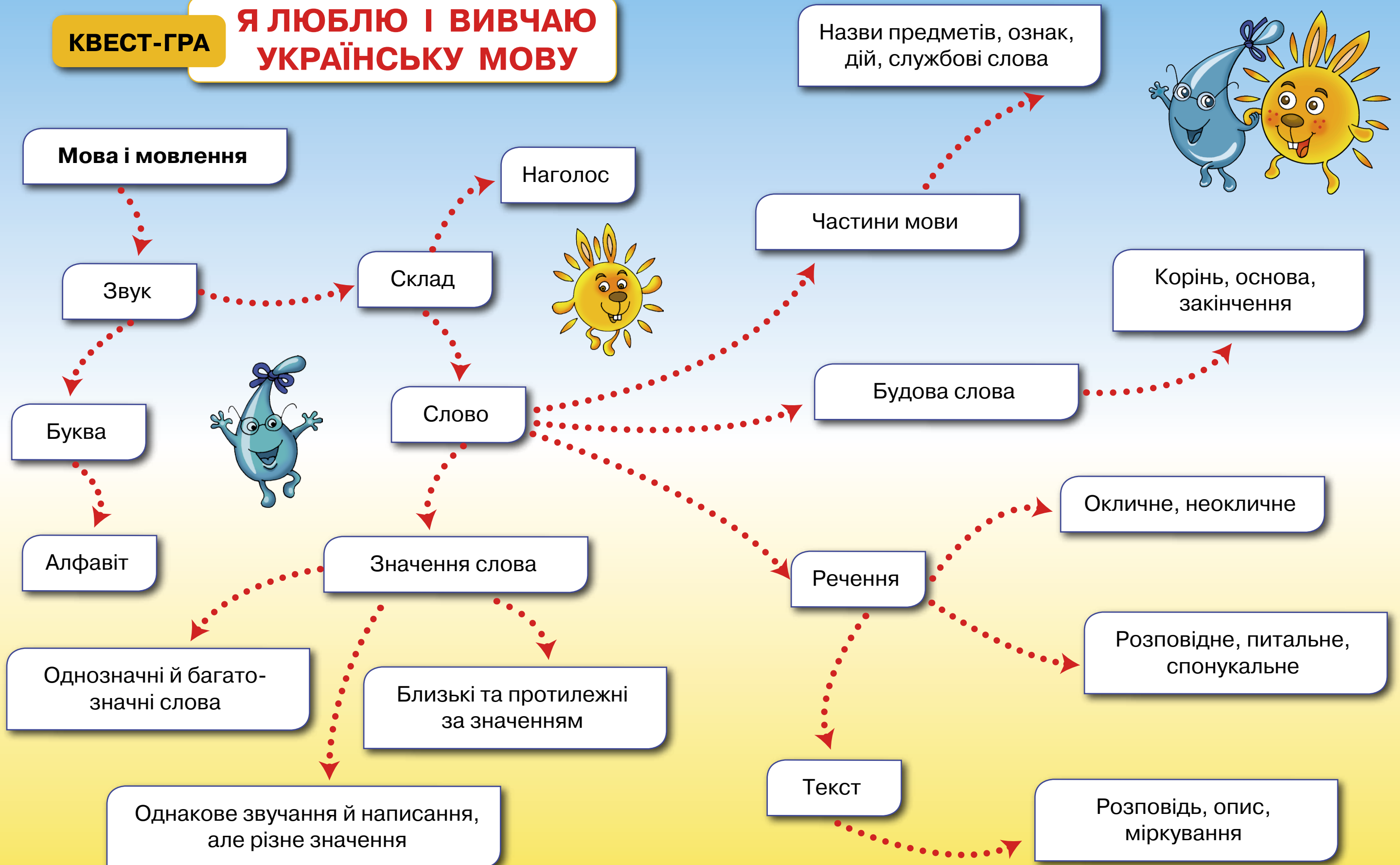
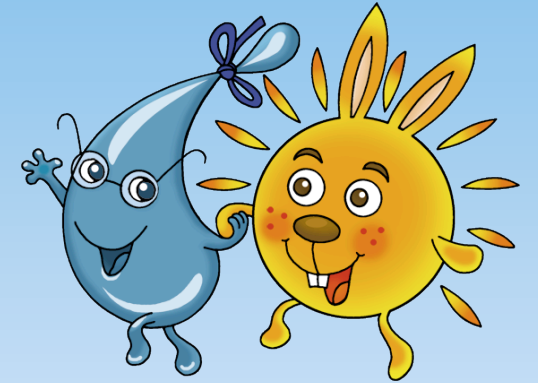
ТОВ Видавництво «Ранок»,
вул. Кібальчича, 27, к. 135, Харків, 61071.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК №5215 від 22.09.2016.
Адреса редакції: вул. Космічна, 21а, Харків, 61145.
E-mail: office@ranok.com.ua. Тел. (057) 719-48-65, тел./факс (057) 719-58-67.

Підручник надруковано на папері українського виробництва

Надруковано у друкарні ТОВ «ТРИАДА-ПАК»,
пров. Сімферопольський, 6, Харків, 61052.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК №5340 від 15.05.2017.
Тел. +38 (057) 712-20-00. E-mail: sale@triada.kharkov.ua

КВЕСТ-ГРА

**Я ЛЮБЛЮ І ВИВЧАЮ
УКРАЇНСЬКУ МОВУ**

УКРАЇНСЬКА МОВА та ЧИТАННЯ

2 клас

Частина 2

Особливості підручника:

- структурований за темами з різних освітніх галузей
- забезпечує реалізацію всіх змістових ліній мовно-літературної галузі
- ілюстративний матеріал сприяє формуванню навичок ретельного спостереження і рефлексії, на яких ґрунтуються комунікативна та мовленнєва компетентності

Інтернет-підтримка дозволить:

- формувати медіаграмотність
- через систему QR-кодів освоювати інформаційно-комунікаційний простір
- використовувати текстові, ілюстративні, аудіо- та відеоматеріали для індивідуальної, групової роботи

ВИДАВНИЦТВО
РАНОК

Інтернет-підтримка
interactive.ranok.com.ua

